

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Rambla del Centre, 19 - Tel. 23118 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Diumenge farà quatre anys que es va implantar la República.

Conversa amb Madariaga

Barcelona ha acollit Salvador de Madariaga amb una viva simpatia. Madariaga confessava: —Me'n vaig encantar de la cortesia general dels catalans; me'n torno compartint les inquietuds i sentiments de Catalunya.

ELS HOMES D'ESTAT DE LA NOSTRA ÈPOCA

—Quin judici us mereixen els homes d'Estat europeus i americans del moment present? —Per la meua representació diplomàtica, no puc contestar-vos personalitzant. No us parlaré de Mussolini, de Roosevelt, de Hitler o de Stalin. Però, en termes generals, us diré que, en el nostre temps, els problemes polítics tenen unes dimensions i magnitud tan extraordinàries, que sobrepassen les aptituds i possibilitats humanes dels governants. Els homes d'Estat d'ara materialment no poden governar. I no perquè siguin inferiors als polítics de les èpoques anteriors, sinó per l'extensió i complexitat que han pres els fets públics. Esdevé, com en la guerra passada, que els generals i almiralls, en comanar grans masses, no podien controlar-les. —Quina solució hi trobeu? —Cap. Potser, que us diré, estem en les vigílies d'un canvi i mutació de la raça humana. Actualment, en tots els països veiem que els joves tenen més vigor físic, més agilitat mental, una intel·ligència més viva. Aquesta joventut posseirà unes facultats humanes compatibles amb el desenvolupament de la societat i civilització. Els nostres fills seran com una mena de superhomes. —Els millors polítics contemporanis? —Els governants que millor es defensen d'aquesta allau són els d'Anglaterra i de França, que segueixen uns sistemes tradicionals. Anglaterra recluta els polítics en l'aristocràcia social i França en l'aristocràcia intel·lectual.

Salvador de Madariaga

RESTRICCIÓ DE LA CIUTADANIA EN LES DEMOCRÀCIES

—En la vostra darrera obra *Anarquia o Jerarquia* afirma que caldria reglamentar estrictament l'entrada a la ciutadania. Manifesteu que, en les democràcies, no hi ha raó perquè es consideri la ciutadania activa com un dret a priori de l'habitant. Es que estimeu necessari restringir la ciutadania? —Al meu entendre, en les democràcies, s'haurien d'establir proves d'aptitud per a l'exercici de la ciutadania. No tothom és apte. S'hauria de privar de la condició de ciutadà actiu tots aquells homes que haguessin demostrat no merèixer-la. De moment, es podrien eliminar totes les persones condemnades per crims i delictes infamants i totes les persones la conducta de les quals fos contrària als deures nacionals, per exemple, els que corrompessin les funcions públiques i, en particular, les de l'elecció i l'opinió. —Potser quedarien poques persones en condicions de votar? —Millor! No ens ha d'espantar la disminució del nombre de votants —Sou partidari del govern d'una aristocràcia? —Aristocràcia mentre signifiqui que el Poder està en mans dels millors. Era la idea de la República Romana: sols els *cives optimo iure* tenien els drets de la ciutadania en tota la seva plenitud. En el món actual, la Unió Soviètica també es governa per una aristocràcia. Totes aquestes limitacions contribuirien a corregir els inconvenients de la democràcia. La forma d'Estat que presento com a ideal, en la meua obra *Anarquia o Jerarquia*, és una República, en democràcia orgànica unànime. M'atinc a tot el que exposo en el meu estudi.

EL PROBLEMA CATALÀ

—Què opineu sobre el problema català? —Admeto el regionalisme en l'Estat; un desencert, en la història constitucional espanyola, va ésser implantar el sistema francès de províncies. Naturalment, no accepto el separatisme. El separatisme, però, a Catalunya, no constitueix un fenomen estrany, ni ens ha d'espantar. És explicable. El separatisme és una fase per la qual passen una majoria dels catalans, en una època de poca maduresa, en la joventut. Bacon deia: «El coneixement ens allunya dels déus; més coneixement torna a acostar-nos-hi.» El jove, en el primer contacte amb el món de la intel·ligència, passa a l'ateisme. La maduresa, després, el fa tornar al concepte de la divinitat. Ara bé: en tot moment, a Catalunya ens trobarem amb separatisme, perquè serà aquesta massa, diguem-ne verda, de catalans en evolució que estan en aquest període. Això explica l'existència constant d'un nucli de separatisme, que, continuament es va renovant. I Salvador de Madariaga acaba aconsellant: —El que cal és que els cabdills de tots els partits de Catalunya, en llur actuació, es situïn al cap, no a la cua. No seguir el corrent confús i imprecís de la massa, sinó influir en el poble. Els polítics catalans, que tant han sobresortit en la nostra història, han de tenir aquest valor cívic. Aquestes foren les darreres paraules i opinions del nostre hoste, i les reproduïm tal com van ésser dites.

JOSEP CABRE I OLIVA

Els Dijous — Blancs

SORTILEGIS

Hi ha gent que no podria viure sense una mica de misteri o privada dels que malden per obrir-lo en canal i treure'n tot un deversall de perles. Aquesta inclinació és tan encomanadissa que, de primer, contagia els veïns del rebó, després els de sobre, els de sota i tot el carrer. La tiradora de cartes, que serva el prestigi d'una institució ancestral, presideix la comunitat de creòduls amb un to solemne i és la que gasta més litúrgia. Alguns clients hi acuden amb cara de desesperats, en darrera instància; d'altres amb l'encanteri als ulls i cavalcant damunt el llom d'un núvol, els restants amb posat de feligresos normals. Dins el rang ocultista, excel·leix la farmàcia de la vidriera esmerilada que fa més de calaix amb fórmules cabalístiques que no pas amb receptes de facultatius i específics, puix que les «dístellers de pots a la vista del públic són tots buits i els ingredients emprats consisteixen en quatre futeses manejaes per la mestressa en estat de presomni. També juga un paper important el saluador que amb l'ale o la saliva xucla la ferida i dient certes paraules pretén guarir o prevenir els efectes d'una mossegada o altres mals, però el guanya en bons costats i persistència la llevadora que, un cop entrada a la casa, comença per insinuar curacions i acaba per aconsellar fregues i cataplasmes que tendeixen a minvar la font d'ingressos dels seus treballs professionals.

Cal comptar, igualment, amb els aficionats, a seques. Són aquells que, veient que teniu un mussol a l'ul' dret, se us acosten cautelosament i, en veu baixa, us confien: «Agafeu això i no en digueu res a ningú; poseu-vos-ho a la butxaca esquerra de les calces i demà ja us haurà desaparegut la molestia, però no me la perdeu aquesta castanya, perquè ja era de la meua àvia i la guardo com un tresor.» També gaudeixen d'una gran consideració les senyores que treuen els cops d'aire: «No patiu, us el faré fugir de seguida.» I agafen una palangana amb aigua, hi col·loquen dos escuradents i segons el costat pel qual es decanten, apliquen determinades oracions.

Dintre aquest ambient viu, com el peix dins l'aigua, les gitanes de certa èlita que mercadejen amb roba blanca, cintes i guinalla. Pels estatges d'aquests carrers, en general sense porteries, pugem i baixem les venedores brunes, de cabell untós: —Senyoreta, avui sí que farem fira, perquè porto bona mercaderia.

—Aneu, aneu, que quan no estafeu en la mida, torneu moneda falsa. —At, paleta, quines coses de dir! Però no em vull ofendre. Miri aquestes tovalloles tan precioses, acabades d'arribar. Les ha dutes una madam turca que ha desembarcat aquest matí. No es despendrà de sis rals per una tovallola com aquesta?

—Apa, doncs, doneu-me'n mitja dotzena. —Està bé. Cridaré la madam turca, que és al carrer, perquè, sap, hem de fer-ho d'amagat quan es tracta de maluta... Apa, madam, sis tovalloles del vostre país. Veieu: una, dues, tres, quatre, cinc, sis — ja la gitana comptant amb els dits.

La madam turca, però, roman immòbil. —Es clar —advertix la gitana—, com que tot just ha saltat del barco, no m'entén—. I repeteix les xifres digitals.

No podent-se aguantar més, la madam turca esclata en perfecte català: —Que no us en recordeu que ja les hem venudes a cal metge? —Fugiu-me del davant! —cria la mestressa, desencisada.

Mentrestant, al pis del costat, una anciana, plena d'unció, treu els mals esperits a una jadrina. — S.

MIRADOR INDISCRET

Sense comptador

En Mangrané, que intervingué al Parlament espanyol en l'afar dels alcohols, hagué de sentir-se dir que ho feia per als seus negocis de Daimiel.

—Sí, però todos mis negocios los hago a la luz del día; toda mi labor se desenvuelve a la luz del día...

—Porque le sale más barata! —li replica un col·lega.

A cadascú el que sigui seu

En una de les darreres sessions de Corts fou llurada a la mesa de la Cambra una proposició signada per Mangrané en la qual es demanava que, posat que a l'estranger s'havia inventat la manera de convertir la fusta en sucre, en greu perjudici del nostre mercat sucrer, Espanya es preocupés per trobar la manera de convertir el sucre en fusta.

En Santiago Alba cridà En Mangrané: —Hombre, por Dios, ya sabe usted con cuanto cariño acoso siempre sus sugerencias y las facilidades que siempre le otorgo, pero esta vez...

—Esta vez, señor Presidente, puedo asegurarle que la firma es apócrifa! —contestà, radiat de satisfacció, En Mangrané.

El mot refugi

A la penya de diputats de la Maison Dorée es comentava la situació especial que la Unió Socialista de Catalunya ha creat a En Serra i Moret.

—No sé, no sé; si l'Esquerra no l'acull... —feia un contortullà.

—Això raí! Que es presenti com a tècnic! —intervingué el mossò, tot abocant el cafè.

Els abnegats

En Vidal Salvó, en oferir els seus serveis a un novell partit polític, diu que recalca: —Perquè jo, ja ho sabem, estic disposat a donar totes les conferències que vulgueu, totes les conferències que convinguin... —I jo estic disposat a escoltar-les totes! —saltà el vocal receptor.

Kulturkampf

L'àngel tutelar dels destins de Catalunya, en rebre una Comissió del Cinema, volgué exterioritzar així les seves preferències filmàtiques:

—Per mi, no hi ha cap pel·lícula com *El quirissat Rasputin*.

L'elixir hitleria

La guerra... Vindrà una nova gran guerra? Només de pensar que Alemanya podria llançar-se altra volta contra França, el nostre volgut Manolo, l'escultor famós la francòfilia del qual no admet cap mena de dubte, es revolta i crida desesperadament.

—No us poseu així, Manolo —li aconsellaven l'altra nit uns amics—. No hi haurà guerra. Totes les nacions tornarien a alçar-se contra les hosts germàniques. Aquestes serien vençudes com ho foren ara fa disset anys.

—Sou molt optimistes, massa optimistes —replicà Manolo—. Alemanya, aquesta vegada, emprarà mitjans que desconeixem...

I afegí, en el seu llenguatge pintoresc: —Qui us diu que aquest Hitler no ha inventat un elixir per a fer-nos estornudar a tots?

Claredat

Entre els qui escoltaven, la nit al·ludida, l'escultor Manolo, hi havia el periodista francès Jean Brunel, de *Le Petit Journal*.

L'home estava admirat de les coses que deia Manolo, i sobretot de la senzillesa, concisió, seguretat i pocs embuts amb què les exposava.

Manolo, que parla un francès de barreja que, segons ell, no l'entenen els francesos fins al cap de tres dies, contestant a un compliment de Jean Brunel, féu constar: —Sóc així! Plus clair que Dieu!

«L'Aperitiu»

Els nostres lectors devien estranyar una mica que la setmana passada no publicéssim l'acostumat *Aperitiu* del nostre company Josep Maria de Sagarra.

Llur estranyesa pujarà de grau quan veïguin que aquesta setmana no el publiquem tampoc. Efectivament, Sagarra, col·laborador constant, ben poques campanyes ha fet en les tres-centes vint-i-un setmanes d'existència que compta MIRADOR, i mai no havia arribat a fer-ne dues de seguides.

No s'alarmin els nostres amics, Sagarra està bo i seguirà col·laborant en aquestes pàgines. Potser la mateixa setmana vinent el podran trobar en el seu lloc acostumat, al darrera d'aquesta pàgina.

Si ara es permet alguna festa, serà indubtablement per a major honra i profit de la literatura catalana i d'ell mateix.

Esperits forts

Quan s'havia fet popular la imatge: «Herrera, Gil Robles, P. Laburu, tres naturalezas distintas y una sola naturaleza divina», ve el famós article d'*El Debate* i malmat aquella trilogia. Les japs, però, no volen donar gaire importància a la divergència i algunes arriben a dir: —Pero eso es desconocer los recovecos de la política! Si es el propio Gil Robles quien lo ha escrito para luego darse el gustazo de desautorizarlo!

«Potin» reial

El Mercurio, de Santiago de Xile, ha publicat una extensa informació sobre els motius del divorci entre els ex-reis d'Espanya, però carrega tant la nota contra el Borbó que talment sembla que hagi cobrat de la part contrària:

«Poco después del casamiento, el rey, digno hijo de Alfonso XII y descendiente de Luis XV, de Francia, empezó a descuidar a su esposa e inició una serie de amorsos con toda clase de mujeres, algunas más o menos modestas, cantantes, actrices y las fáciles bellezas que frecuentaban todos los sitios de veraneo, casinos y grandes hoteles. La lista de las distinguidas con el favor real sería muy extensa: la bailarina Tórtola Valencia; Mlle. Marthe Chenal, cantante de la Ópera Cómica de París; la cantante de ópera Conchita Superbia, etc. Un diario francés publicó una caricatura suya besando a una mesonera de bar, y el «Pasquin», de Turin, mostraba otra de un flirt del rey, una noche de luna, en un acorazado, donde era espiado de todas partes del barco.»

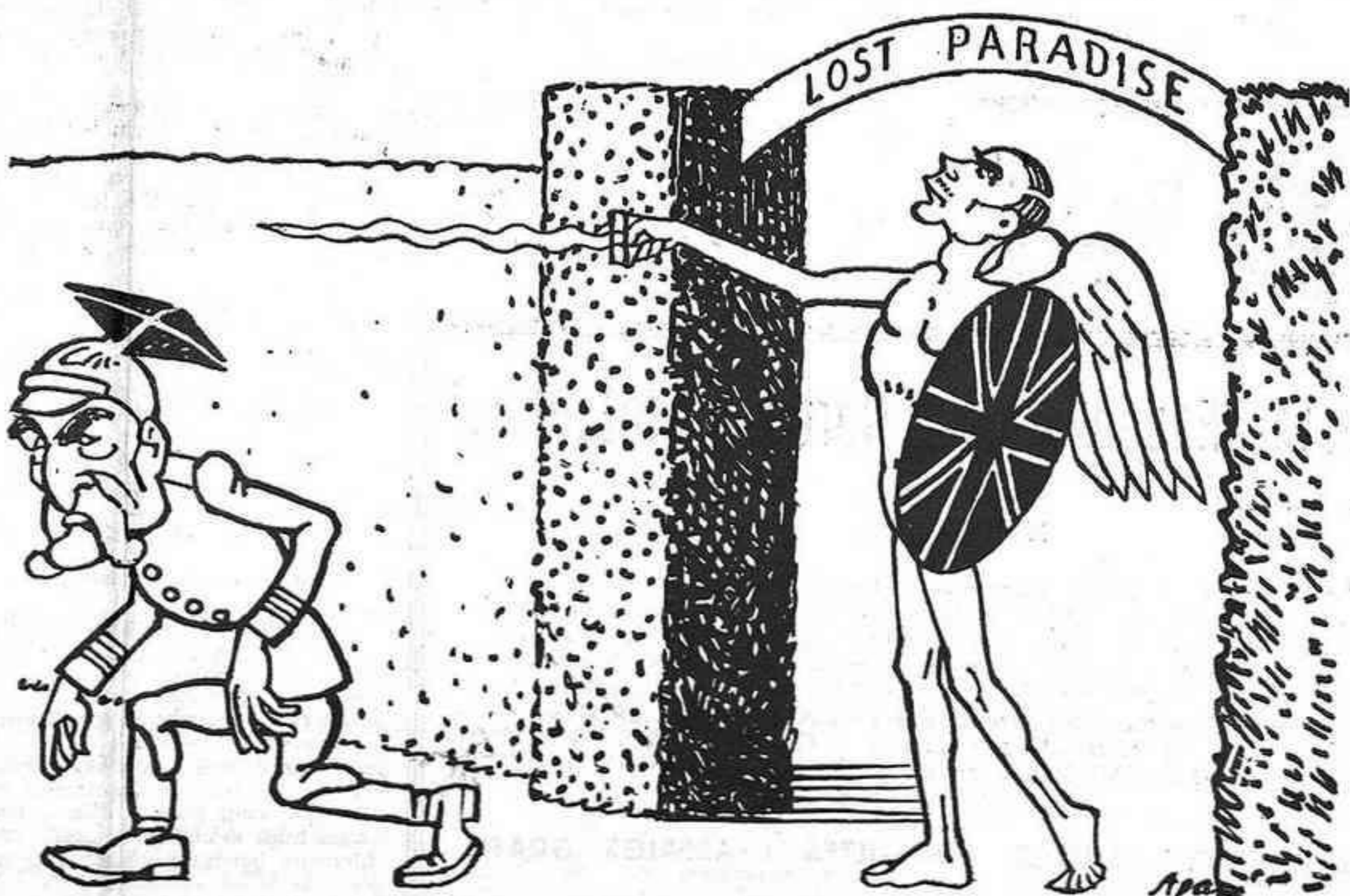
Una nosiega que escoltava la lectura d'aquesta relació, li volgué treure importància: —Vaya qué chismes! Como si don Alfonso no fuese un hombre como los demás!

Atracció de Forasters

El periòdic xilè també recull la coneguda campanada de Deauville:

«Una aventura suya que produjo mucho desagrado en España, fué cuando el rey, con un numeroso séquito, pero sin la reina, haré unos diez años, fué a Deauville, donde pasó dos semanas divirtiéndose con las bellezas alegres que frecuentaban ese balneario. El disgusto en España llegó a su colmo cuando se supo que el viaje del rey y su

CAP A ALEMANYA (VIA DANTZIG)

Altra vegada Polònia a les portes de l'Eden...?

EN LA JUNGLA INFERNAL DEL GRAN CHACO (*)

Els indis degenerats, paràsits del fortí Muñoz

séquito era costado por la Municipalidad de Deauville, con fines de propaganda y atracción turística. El asunto contribuyó a la caída de la monarquía. Las aventuras de África hicieron el resto. ¿Por qué el país sufría derrotas humillantes y perdería miles de vidas por un rey que pasaba el tiempo divirtiéndose con cocotas de Francia? L'atenta nosiega, en arribar a aquest punt, exclamà: —Se ve que el periodista desconoce la anècdota sobre la «carne de gallinas»!

Els valencians, dolguts

Al darrer dels reportatges que el nostre amic i col·laborador Carles Sentís ha publicat a *L'Instant*, sota el títol general *València 1935*, hi ha afegit una nota final aclaridora que diu: «Els lectors que hagin llegit els reportatges *València 1935*, el darrer dels quals és el present, hauran pogut apreciar una neta objectivitat. Es una qualitat no massa amiga de la diplomàcia. Però no tractava de fer treball diplomàtic, ans periodístic, inexistint sense sinceritat...»

«Perquè és un treball periodístic pot haver semblat (o efectivament haver estat) excessivament superficial...»

Aquesta confessió de part, que és el que més ens interessa de la nota final, no serem pas nosaltres que la desmentirem, sobretot després que se'ns han acostat alguns amics valencians, dolguts del to despectiu i gairebé colonitzador adoptat per l'amic Sentís en el seu treball periodístic.

Quan elements del valencianisme que miren amb la més accentuada simpatia els guanys de la nostra cultura i els avanços accidentats de la nostra autonomia, varen veure el comprometedor títol que l'amic Sentís posava a la seva informació de *L'Instant: València 1935*, no podien esperar-se, ens diuen, que després es veies obligat a una superficialitat tan renyida amb la diplomàcia i a una neta objectivitat tan allunyada de la cordialitat.

Reciprocitat

No es concep d'altra manera que l'amic Sentís hagi vist llauradors que fumen *toscosos*, que Valera porta barba, i que advocats que han estat elegits als trenta anys alcaldes populars de València només li hagin semblat bons per anar a fer un arròs. Precisament el que passa ara és que aquest ex-alcalde de València creu que el repòrter a qui va invitar a un arròs amb matissos literaris, és el que no és bo per anar a fer un arròs.

Hi ha un uniforme de financer?

En canvi, per una casualitat que ací és més explicable que allí, l'única cosa que el repòrter ha trobat seriosa a València ha estat el senyor Villalonga. L'anomena petit Cambó i el tracta amb un respecte que fa estrany dintre la tònica desimbolta del reportatge.

D'aquest Villalonga (diputat de la Ceda), en diu: «Va vestit de financer: pantalons ratllat, americana negra i coll fort i alt.» Quina llàstima que no l'hagin dut a l'Exposició del Vestit que actualment es celebra a Montjuïc!

No és pas per manca

de documentació

—Tot això, però, junt amb altres aspectes de la informació del company Sentís, potser han estat presos massa a la valenta dels meus paisans — ens diu un amic valencià i valencianista resident a Barcelona —, sobretot si es té en compte que l'amic Sentís és incapaç de fer res de mala fe.

I per a demostrar-ho, ens ha explicat que ell, que viatjava en el mateix tren que va portar a València el repòrter de *L'Instant*, va poder veure que en arrencar el comboi, l'amic Sentís es treia de la maleta un llibre, *La Barraca* de Blasco Ibáñez, tot dient a tall de disculpa: —Veureu, és que el porto per orientar-me...»

Com pot néixer una mala fama

No es concep un bon repòrter modern sense el complement d'una bona màquina fotogràfica. I, en efecte, a punt ja d'arrencar el tren, un home que arribava esbufegant, tingué temps encara de lliurar al nostre company Sentís un magnífic aparell fotogràfic, però sense poder afegir res sobre la manera d'usar-lo.

I ja teniu Sentís i els seus amics rodant per València i preguntant a tothom com dimoni funcionava aquella màquina.

La demanda, ben lògica, comportava, si no cert perill, una immediata sospita que el preguntat no podia acabar de dissimular.

Perquè, en efecte, costa de comprendre que hi hagi qui va pel món amb un costós aparell fotogràfic el maneja del qual ignora, si no és que acaba d'apropiar-se'n aprofitant que el seu amo està badant.

A LA RECERCA D'INDIS

Al fortí de Saavedra m'assenyalaren per primera vegada la presència d'una colla important d'indis en la zona compresa entre el petit post paraguaià de Muñoz, el riu Pilcomayo i la frontera argentina. Aquests indis, els chulupis, havien emigrat al Chaco Argentí al principi de la guerra. Al contrari de les tribus lengües i matacos, que busquen de bon grat el veïnatge dels civilitzats, els chulupis sempre han estat reputats per llur esquerperia. Viuen al cor de les selves més espesses i defugen la presència dels blancs.

Encara que no arriben a la ferocitat dels indis del Mato Grosso brasiler, més val trobar-se amb aquests primitius en nombre i ben armats.

L'arribada de les tropes bolivianes i paraguaianes, el terrabastall de la guerra moderna, els foragitaren de llur domini.

Després de la presa dels fortins Gondra, Saavedra i Muñoz per les tropes del Paraguai, el front actiu es desplaça envers el nord-oest.

El monte tornà a trobar el seu silenci. Un missatge misteriós degué recórrer aleshores les solituds. Les patrulles de seguretat encarregades de la reraguarda no trobaren d'antuvi sinó petits grups. No eren bolivians; els deixaren tranquils. Agafaren confiança, i evidentment anaren a avisar els altres. En dos mesos, tota la tribu havia tornat al Chaco dels ancestres...

CAP A MUÑOZ

Dels meus anys passats en els països de l'extrem nord americà me n'ha quedat un feble envers els primitius de debò.

De totes maneres, no volia deixar-me perdre una ofensiva qualsevulla, allà baix, per l'indret de Ballivian o del camí de Villa Montes. Per telèfon de campanya del post vaig comunicar amb Isla Poi.

Vaig decidir-me. Amb el tinent Roberto Perrier, els soldats d'escorta, Aguirre el Dormilega i el camió Ford, prenguérem doncs, un matí, el camí de Muñoz.

Fins a les deu o les onze del matí no es féu sentir la calor. En aquestes regions abandonades, abundava la caça i l'escorta es lliurava al plaer de tirar sobre tot el que li venia a tomb: venados, guineus, estruços, ocells o serps, i a cada cop encertat engendrava pi-i-i-pu! ressonants. Perrier, que és un bon tirador, amb un sol tret de màuser posà fi a la carrera d'una àguila enfilada dalt d'un quebratxo. En una clarània, vaig fer el meu estruc i el meu venado. En un alto, d'un cop de matxet, l'ordenança de Perrier desembarcà el Chaco d'un dels seus estadants més desagradables: una superba serp de cascavell d'un metre i mig de llarg, que parava el sol a dues passes del camió.

Després la calor es va fer aclaparadora i el passeig deixà d'ésser una excursió de plaer. Els homes no paraven de buidar les *caramanolas*, però com més beviem més set teníem, car l'aigua s'havia entebent. La presència d'un aigua-moll, un *estero*, fou aollida amb entusiasme, el camió s'aturà i ens proveírem d'aigua.

Podien ésser les cinc de la tarda quan l'expedició arribà a les envistes de Muñoz.

UN CAP DE POST

Aquest fortí del Chaco no diferia pas sensiblement dels altres. Imagineu-vos una clarània com dos terrenys de futbol, voltada de bosc. Al mig, un màstil amb els colors paraguaians: blau, blanc, roig (però dispositos horitzontalment), i tot al voltant *ranchitos* de palla, estatge dels homes o magatzems.

El cap del destacament, el vell primer tinent Felipe Ortega, ens va rebre amb grans demostracions d'amistat. El posarem al corrent del nostre viatge cap al Pilcomayo. —*Caramba, amigos!* — exclamà aquest llamp de la guerra. — Que diable aneu a buscar tan lluny el que podeu trobar aquí mateix. Indis? Si en tinc a Muñoz! Un centenar pel cap més baix.

—*Interessants?* — preguntà. —*Cómo no, amigo?* De raça més aviat inclosa, però absolutament civilitzats. La guerra no els ha fet pas fugir. Des del temps de l'ocupació boliviana que vivien en

presentar el cap i el bruïxot de la tribu, dos xicotassos d'estatura imponent, que se n'aprofitaven immediatament per pidolar-nos tabac (*jinnok*) i galetes (*checké*). Anaven bruts, però eren riallers.

Algunes cabanyes còniques de palla constituïen el campament de la tribu. La quitxalla i els gossos familiars hi formiguejaven en fraternal barreja. Vaig remarcar algunes armes: vells fusells de guerra, probablement robats als bolivians.

Ortega no havia exagerat gens. La menja formiguejava i jo estava a punt de tornar-me'n, quan em vaig adonar de la nostra escorta sencera: Aguirre el Dormilega, els dos ordenances i els tres guàrdies de corps, xerrant amb alguns indis en un espanyol simplificat.

La nostra aparició sobtada no va produir pas l'efecte que jo esperava. S'alçaren, ens saludaren amb un alegre *Buenas tardes, mis tenientes!*, i, senzillíssimament, recomencaren llurs regateigs. Perquè es tractava d'un regateig, i el meu ordenança, amb la consciència perfectament tranquil·la, no sentí escrúpols de dir-me que els indis tenien unes pretensions excessives. Cada grup havia triat un orador. L'escorta havia encarregat al xofer la defensa dels seus interessos.

Se'n sortia bé el Dormilega. Amb un art consumat, manipulava les galetes i les feia passar pels nassos de la part contrària. —*Galetes paraguayas* — assegurava —, bones galetes de bon blat. Cinc galetes cada un, cinc galetes. Cap necessitat de caçar!

Però l'indi trobava que amb cinc galetes (i mostrava la seva mà) no n'hi havia prou. Tanmateix s'arribà a un acord: a base de set galetes (una mà i dos dits). Els homes de l'escorta reparteixen cada un, llurs set boletes de pa. Els indis s'alçen i se'n van als focs del campament: breus discussions, riallades. Després tornen, acompanyats de dones i llurs mullers o llurs filles, m'informa Ortega, que troba la cosa d'allò més divertida.

—*Jaleps guillan h'a!* Aquí tens la teva dona — diuen aleshores els indis. Tria ràpida. El xofer, que és el més murri, tria una *senyoretta* prou remarcable; i les altres s'accontentaren de joventuts una mica pansides.

—*Estimat camarada* — em preguntà llavors Ortega —, què penses d'aquests indis? Ja us ho havia dit, oi, que són una gent esparterant? Entesos, us quedeu a Muñoz?

I després conclougué, de la manera més seriosa del món: —Un salvatge, ja ho veieu, *señor periodista*, el cas és *civilitzar-lo*.

Insuficientment convençut de les brillants teories del tinent Ortega, vaig fer cap l'endemà matí cap al Pilcomayo.

A la recerca d'indis menys «civilitzats»...

Si hi havia indis, també hi havia indies, i el sapastre, i vaig comprendre per què havia parlat de vacances de debò: sí, tres indies joves, lengües, sembla, l'edat de les quals s'escaçona entre tretze i setze anys i que amb menyspreu de tot reglament havia instal·lat en el seu mateix *ranchito*.

La llengua més jove, i evidentment la favorita, es deia Conchita i s'empatollava una mica d'espanyol. Els noms indis de les dues altres eren alguna cosa així com *Pickita* i *N'Hipa*. Bastant boniques per ésser indies, encara que tinguessin la cara tatuada de ratlles blaves i roges.

Aquestes senyorettes, que trobarem d'allò més sumariament vestides i a les quals fórem presentats com *tenientes paraguayas, amigos*, ens rebieren amb una gran dignitat. Amb tota seguretat el tinent els havia prodirat lliçons de patriotisme, car només sentir els mots *boliviano* o *boli* les incitava a fer nombroses ganyotes i a escopir per terra.

Tota aquesta dignitat desaparegué al moment precís en què, havent acabat un cigarret, vaig tirar la burilla a terra. Les tres petites aliades del tinent Felipe Ortega es precipitaren sobre la burilla i hi hauria hagut una baralla sense una distribució de cigarrets per estrenar.

DESAPARICIÓ DEL MEU ORDENANÇA

S'acostava l'hora de sopar. Del *ranchito* vaig cridar el meu ordenança: —Rodríguez, la carn de conserva i el moresit! Rodríguez, *herru u takku!* (aigua calenta). *Rápido!*

Vaig usar el meu espanyol i el meu guaraní en pura pèrdua. Com que el dit Rodríguez es decidia a restar invisible, vaig anar al camió, G. O. G. de l'escorta. Res de Rodríguez i res d'escorta; un bon cas d'abandó del lloc. Un home de Muñoz m'informà:

—Els vostres homes? *Mi teniente*, han anat al camp dels indis. S'han endut un sac morral ple de galetes...

—Mals soldats, però bons cors! — vaig pensar —. A Isla Poi la intenció ha fet les coses ben fetes i ens ha omplert de boletes de pa. Volen que se n'aprofitin aquests pobres indis...

El soldat, malgrat tot, havia acompanyat la paraula «galetes» amb un somriure picardiós. La cosa s'havia de posar en clar i vaig tornar al *ranchito* on Perrier i Ortega estaven bevent *terere*.

—Galetes, per què fer-ne, amic Ortega? Es que es passa fam aquí?

Per tota resposta, el cap del destacament em tractà de trapella i m'atorgà un cop de colze a les costelles.

—I si anéssim al camp a aclarir aquest misteri?

—*Vamos* — digué Ortega. — Us hi acompanyo.

La tribu estava reunida al voltant d'uns quants focs de llenya verda destinats a fer fugir els mosquits. Homes i dones anaven vestits de parracs d'uniformes. Uns i altres portaven els cabells igualment llargs. Els personatges importants lluien d'una manera còmica vells gorres bolivianes o *sombretos* de tela de les tropes paraguaianes.

Pel que vaig poder jutjar a través del fum que mig m'encogava, tots eren abominablement llardosos. Ajacats a terra, s'atipaven de baies salvatges i de restes de carn crua. Ortega va creure que ens havia de

presentar el cap i el bruïxot de la tribu, dos xicotassos d'estatura imponent, que se n'aprofitaven immediatament per pidolar-nos tabac (*jinnok*) i galetes (*checké*). Anaven bruts, però eren riallers.

Algunes cabanyes còniques de palla constituïen el campament de la tribu. La quitxalla i els gossos familiars hi formiguejaven en fraternal barreja. Vaig remarcar algunes armes: vells fusells de guerra, probablement robats als bolivians.

Ortega no havia exagerat gens. La menja formiguejava i jo estava a punt de tornar-me'n, quan em vaig adonar de la nostra escorta sencera: Aguirre el Dormilega, els dos ordenances i els tres guàrdies de corps, xerrant amb alguns indis en un espanyol simplificat.

La nostra aparició sobtada no va produir pas l'efecte que jo esperava. S'alçaren, ens saludaren amb un alegre *Buenas tardes, mis tenientes!*, i, senzillíssimament, recomencaren llurs regateigs. Perquè es tractava d'un regateig, i el meu ordenança, amb la consciència perfectament tranquil·la, no sentí escrúpols de dir-me que els indis tenien unes pretensions excessives. Cada grup havia triat un orador. L'escorta havia encarregat al xofer la defensa dels seus interessos.

Se'n sortia bé el Dormilega. Amb un art consumat, manipulava les galetes i les feia passar pels nassos de la part contrària.

—*Galetes paraguayas* — assegurava —, bones galetes de bon blat. Cinc galetes cada un, cinc galetes. Cap necessitat de caçar!

Però l'indi trobava que amb cinc galetes (i mostrava la seva mà) no n'hi havia prou. Tanmateix s'arribà a un acord: a base de set galetes (una mà i dos dits). Els homes de l'escorta reparteixen cada un, llurs set boletes de pa. Els indis s'alçen i se'n van als focs del campament: breus discussions, riallades. Després tornen, acompanyats de dones i llurs mullers o llurs filles, m'informa Ortega, que troba la cosa d'allò més divertida.

—*Jaleps guillan h'a!* Aquí tens la teva dona — diuen aleshores els indis. Tria ràpida. El xofer, que és el més murri, tria una *senyoretta* prou remarcable; i les altres s'accontentaren de joventuts una mica pansides.

—*Estimat camarada* — em preguntà llavors Ortega —, què penses d'aquests indis? Ja us ho havia dit, oi, que són una gent esparterant? Entesos, us quedeu a Muñoz?

I després conclougué, de la manera més seriosa del món: —Un salvatge, ja ho veieu, *señor periodista*, el cas és *civilitzar-lo*.

Insuficientment convençut de les brillants teories del tinent Ortega, vaig fer cap l'endemà matí cap al Pilcomayo.

A la recerca d'indis menys «civilitzats»...

Si hi havia indis, també hi havia indies, i el sapastre, i vaig comprendre per què havia parlat de vacances de debò: sí, tres indies joves, lengües, sembla, l'edat de les quals s'escaçona entre tretze i setze anys i que amb menyspreu de tot reglament havia instal·lat en el seu mateix *ranchito*.

La llengua més jove, i evidentment la favorita, es deia Conchita i s'empatollava una mica d'espanyol. Els noms indis de les dues altres eren alguna cosa així com *Pickita* i *N'Hipa*. Bastant boniques per ésser indies, encara que tinguessin la cara tatuada de ratlles blaves i roges.

Aquestes senyorettes, que trobarem d'allò més sumariament vestides i a les quals fórem presentats com *tenientes paraguayas, amigos*, ens rebieren amb una gran dignitat. Amb tota seguretat el tinent els havia prodirat lliçons de patriotisme, car només sentir els mots *boliviano* o *boli* les incitava a fer nombroses ganyotes i a escopir per terra.

Tota aquesta dignitat desaparegué al moment precís en què, havent acabat un cigarret, vaig tirar la burilla a terra. Les tres petites aliades del tinent Felipe Ortega es precipitaren sobre la burilla i hi hauria hagut una baralla sense una distribució de cigarrets per estrenar.

ELS COMBATENTS SUDAMERICANS TROBEN UNA FAUNA ENEMIGA, PERÒ LA SET I EL PALUDISME ENCARA SÓN MÉS MORTÍFERS QUE LES FERES

Ja feia dos dies que havíem deixat Muñoz darrera nostre i, pensament, sota un cel de foc, anàvem en direcció del riu Pilcomayo. La pista militar s'acabava trenta quilòmetres al sud del fortí paraguaià. El camió, doncs, s'havia quedat allà baix, confiat a la vigilància d'Aguirre el Dormilega, el seu conductor. Graciosament prestat pel tinent Ortega, un home del post ens servia de gastador.

Se'ns havia dit que hi havia indis chulupis acampats a la vora dels grans aiguamolls que voregen el Pilcomayo, o sigui a una quarantena de quilòmetres tot al més de la nostra base. Quaranta quilòmetres, sota unes altres latituds, és qüestió de vuit o nou hores de marxa, però els boscos tropicals (*el monte*, com en diuen al Paraguai) oposen a l'home un inextricable garbuix d'arbres espinosos, de cactus gegants i de lianes. Avançàvem doncs amb una lentitud desesperant i amb penes i treballs; no passàvem pas de dos quilòmetres per hora.

LLUITA CONTRA LA SELVA

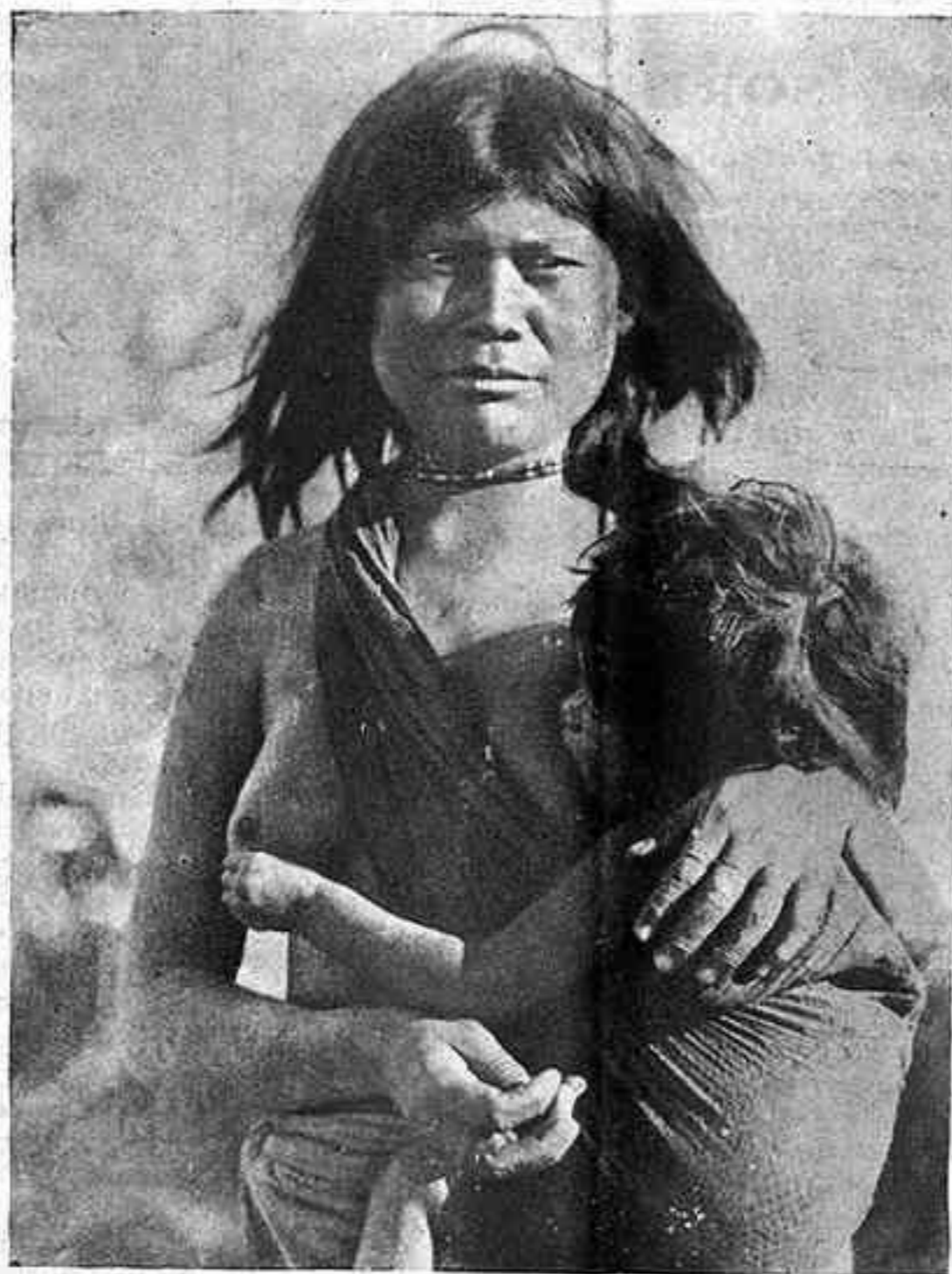
Al cap del grup, sovint reemplaçat car la feina és extenuant, marxava un soldat promogut a les funcions de *machetero*. A cops de matxet obria un estret pas al mig d'aquella xarxa vegetal, tallant les branques i les lianes que feien més nosa, i nosaltres seguíem, d'un a un, mig acotats per a protegir la nostra cara contra les punxes.

Car al *monte* no hi ha cap planta que no tingui espines; les unes, llargues i acerades com agulles, són capaces de traspasar-vos el peu; les altres, minúscules, penetren sota la pell i causen unes coïssors insuportables.

En aquella malesa on l'aire mancava, l'atmosfera era asfixiant i carregada de sentors fèdics. Cada un de nosaltres havia sortit de Muñoz amb una *caramanola* plena de cinc litres d'aigua, però després no havíem trobat bassols ni fonts, sinó res

més que immunds clots de fang on formiguejava la vermina, i ara, en les hores torrides del dia, la set ens cremava la gola. El poc d'aigua que encara contenien els bidons, tèbia i nauseabunda, la fèiem escalfar i la bevíem sota forma de *mate amargo*. Als àpats, havíem acabat per renunciar completament al bou de conserva que excitava massa la set i ens accontentàvem de blat de moro i galetes.

El terreny era pla, desesperadament pla, el nostre horitzó no abastava més enllà de

Una india chulupi i el seu fill

Indies chulupis

deu metres. A fi d'orientar-se millor, el gastador, un guaraní pur, bronzejat i rialler, s'enfilà una vegada dalt d'un quebratxo. Vaig acompanyar-lo en la seva gimnàstica. Des d'aquest observatori, l'efecte era grandíssim: dessota nostre, com un immens llac verd, la selva del Chaco s'estenia fins a perdre's de vista.

Tot això no feia minvar en res la moral del grup. El soldat paraguaià és naturalment alegre i despreocupat. Uns homes d'una altra raça haurien caminat en silenci, perduts en reflexions ombrívoles o bé renegant per dins d'aquest servei, del pes del fusell i de les provisions, de la calor, però aquests feien broma sense parar. Rodríguez, el meu ordenança, mastegava el seu *haco* (tabac per mastegar) i així el feia optimista i èixerit.

Aquests indis! *Cómo no, mi teniente*, els desencauíem tot seguit, i quina sort si es

Les tres amigues del cap del destacament de Muñoz

podia tornar a començar el regateig de les galetes! Potser els chulupis venien llurs dones o llurs filles a més bon preu encara. A fe de Rodríguez, la vida era bella.

Vaig aventurar una objecció de principi: —A veure, Rodríguez: si el que m'has contat és veritat, tu ets el feliç pare de nou criatures i tens dues dones més o menys legítimes, i encara no en tens prou?...

Els paisos i els usos i costums varien, però el soldat és pertot el mateix, i Rodríguez em va respondre amb simplicitat: —Nou criatures i dues dones, sí, *mi teniente*. Demà farà just un any que els vaig veure... un any!

—Els emboscats no van pas de permís! — tallà un guàrdia de corps —
—Jo emboscats?

Rodríguez rebentava d'indignació, prengué el cel i el Paraguai per testimoni d'aquesta injustícia.

—Sí, no ets res més que un emboscat — repetia l'altre, desitjós d'esbravar-se —; un emboscat com tots els ordenances, els xofers de camions i els fills de pis!

Aquest acostament de Rodríguez i un fill de pis era massa divertit; tots esclataren en una gran riallada.

El tinent Perrier els donà un consell asenyat: —No parlu tan alt, burro que sou, si no encara patireu més set.

JEAN ALLOUCHERIE
(Seguirà)
(Copyright Opera Mundi)

(*) Vegi's MIRADOR, números 316, 317, 318 i 319.

FITO
Importants reballes per ampliació
SECCIO A MIDA
JAUME I, 44
Telèfon 41655

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics
Correu: Apartat 190 BARCELONA
Telèg.: "Carburas" Mollorca, 232 Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; FERRO MANGANES i FERRO SILICI; SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIO INDUSTRIAL -de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BU FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

SI ES ELÈCTRIC I DEL VOSTRE AUTOMÒBIL
el repararan aviat i bé, al
GARATGE ELÈCTRIC
CARRER MOIA, 618 - (Anbau i Diagonal)

NOTES AL MARGE

De la política professional

Amb simultaneïtat de data, i des de diferents punts de partida, Joan Sacs a La Publicitat i Duch i Agulló en aquest setmanari plantejaven un problema ben seriós: el de la política com a professió.

güeu, si el polític—de tots els sectors—no cristallitza en un grup professional, si voleu en una «oligarquia», creiem que no hi haurà cap política a Catalunya susceptible de reeixir.

Els passadissos del Parlament Català

que solen sacsejar la vida cultural catalana, les quals adés ens menen a escriure tots per a teatre de qualsevol índole, adés ens foren a buscar com sigui una expressió lírica que sovint no correspon a l'impuls intern, adés ens fan abocar a la novel·la totes les provatures literàries.

quests professionals. Sindicats, ateneus, imprement clandestines, tot era creat i refet mil vegades, sota la persecució, per aquests obrers. Llur tasca, abnegada i en gran part inútil, feia possible el triomf futur.

El polític de aquesta condició, el que s'hi consagra, té una noció pràctica i ideal alhora, porta quelcom a realitzar, bo o dolent. S'enquadra de seguida en un partit; el que representa les seves idees. Si no existeix, i és prou original per portar a dins una nova concepció, el crea. La figura del «polític eminent» altrament respectable—que no està enquadrat enlloc, ni funda cap força nova que no sigui una simple escissió personalista, és també ineficax a la llarga.

Naturalment que l'estabilització d'una casta política professional vol dir resoldre el problema econòmic per a tots els que la formen. El problema es presenta amb major agudesia per als partits obrers i populars, la majoria dels militants dels quals no disposen de reserves personals. Hi ha dues maneres de paliar, si no de resoldre, aquesta dificultat pràctica essencial: la primera, retribuir honestament els càrrecs públics. La segona, retribuir els càrrecs de partit. No hi fa res que simulin escàndol certes organitzacions vestudes. La cosa és justa, i molt més moral que la solució inusual per Joan Sacs i aplicada pels polítics castellans: viure del pressupost sense treballar.

No parlem de les condicions que ha de tenir el polític, ni tan sols de la bàsica: la vocació, perquè això és una altra història. Ni de les relacions imprescindibles amb altres activitats: l'oratoría, la literatura especialment. La política, en efecte, no és un art pur. Com el teatre, és híbrid, i hi intervenen molts elements; totes les qualitats de la cultura i del caràcter hi són posades a contribuir. L'oratoría i l'expressió escrita són, per a l'home polític, formes de l'acció. (Els homes d'acció pensen i parlen i escriuen, però no accionen gaire, almenys ells mateixos. El tipus d'home d'acció eixut i violent és un mite. Basta llegir qualsevol història de la Revolució francesa o qualsevol extracte d'un congrés soviètic del bon temps per mesurar la quantitat enorme de paraules que usen els polítics d'acció més reconeguts.) Però, amb totes les qualitats extrapolítiques, amb totes les curiositats i interferències que vul-

GRANIER-BARRERA

Mirant a fora

Un autògraf de Clemenceau

A primers de mes, en una subhasta parisenca, ha estat pagat en 950 francs un autògraf de Clemenceau datat de 1913, del qual anomen aquestes ratlles: «Els Estats europeus es lluiten a unes despeses militars formidables, el diner de les quals es pren de les butxaques dels ciutadans. Però la ruina d'aquests pot dur a la guerra. El poble alemany ho accepta amb entusiasme; però, pot sobrearmar-se indefinidament?... Tard o d'hora, a un poble de potent organització militar li succeeix que vol realitzar les seves existències...»

La genealogia de John Simon

Sir John Simon, com és de comprendre, no va tornar gaire satisfet del seu viatge a Berlín. Però el ministre anglès té el sentit de l'humor i no ha volgut deixar de cultivar-lo, encarregant al seu secretari que col·leccionés escrupolosament, amb destí als «arxius familiars», tots els retalls de diaris alemanys referents a la seva genealogia. En efecte, la premsa alemanya, abans de la visita de Simon a Berlín, va fer esforços desesperats per a fer oblidar tot el que havia escrit temps enrera sobre l'origen jueu de John Simon. Les invencions i fantasies d'aquests maníacics racistes només admeten comparació amb aquelles genealogies que els reis d'armes espanyols fabricaven conscienciosament per als ennoblits dels darrers monarques.

Eden a Moscú

El capitán Anthony Eden—Anglaterra, el lord del Segell privat segueix essent el capità Eden—, l'home més elegant de la Gran Bretanya, pot estar content del seu viatge a Moscú. El va rebre el propi Stalin, cosa que encara no havia succeït a cap viatge d'arribada a la U. R. S. S. Al final d'un banquet oficial, es toca el God save the King... i La Internacional, és clar. I més encara: en honor d'Eden, Stalin, que sempre tothom ha vist amb les seves botes i la seva brusa, es posà americana!

Que sembla lluny el temps en què pels carrers de Moscú es cremava l'efígie d'Austen Chamberlain, d'aquest mateix Chamberlain que ara ha escrit: «L'amistat anglo-russa és indispensable per a l'estabilització europea!»

Literatura nazi

Els editors alemanys farien mal fet de planyer-se. Hi ha llibres que han assolit xifres astronòmiques. Hom assegura que de Mein Kampf, el llibre del propi Hitler que ha vingut a ésser una mena de Bíblia per als alemanys, s'han venut a la ratlla de dos milions d'exemplars. El mite del segle XX, de Rosenberg, ha aconseguit 250.000 exemplars; amb Hitler al poder, del cap de premsa del partit nacional-socialista, 200.000 exemplars; el llibre de Goebbels, De la cort imperial a la cancelleria del Reich, 140.000 exemplars; i el Manual de les qüestions jueves, obra mestra d'acusacions i mentides contra els jueus, 155.000 exemplars. En canvi, les novel·les nacionalsocialistes ni els drames del mateix tarannà no troben gaire acceptació. Quant als clàssics, són completament negligits, a excepció potser de Heinrich von Kleist.

Una resposta de Chateaubriand

H. de Jouvenel, que recentment ha estat elegit president de l'Associació de Periodistes Parisencs, cita sovint un mot de Chateaubriand. És la paraula pronunciada pel romàntic vescomte una vegada que hagué de comparèixer a declarar davant un tribunal. Preguntat per la seva professió, Chateaubriand, en comptes de dir que havia estat ministre, ambaixador i par de França, respongué senzillament: —Periodista.

Economia política

—Què és un pressupost? —Una manera de tenir més de cap abans de despendre els diners, i no després.

La rectificació desgraciada

Una vegada, un crític, volent remarcar els mèrits d'una actriu en ocasió de procedir-se al nomenament de sociétaires de la Comédie Française, va escriure: «Espero que seran recompensats els infinits serveis de Mlle. X.» L'endemà va veure, amb el consegüent estupor, que una errada tipogràfica li feia dir dels infinits serveis de Mlle. X... Va enviar de seguida una rectificació al diari, i l'endemà s'hi podia llegir: «No vaig escriure els infinits serveis de Mlle. X., sinó els infames serveis de Mlle. X...» Naturalment, tornà a rectificar, i vetaquí que sortí imprès: «Decididament, la desgràcia s'acarnissa sobre Mlle. X... Jo havia demanat que fossin recompensats, no els seus infinits, ni els seus infames serveis, sinó els seus íntims serveis...» Aquesta vegada, cansat ja i tement alguna errada encara pitjor, si és possible, el crític va deixar córrer tota altra rectificació.

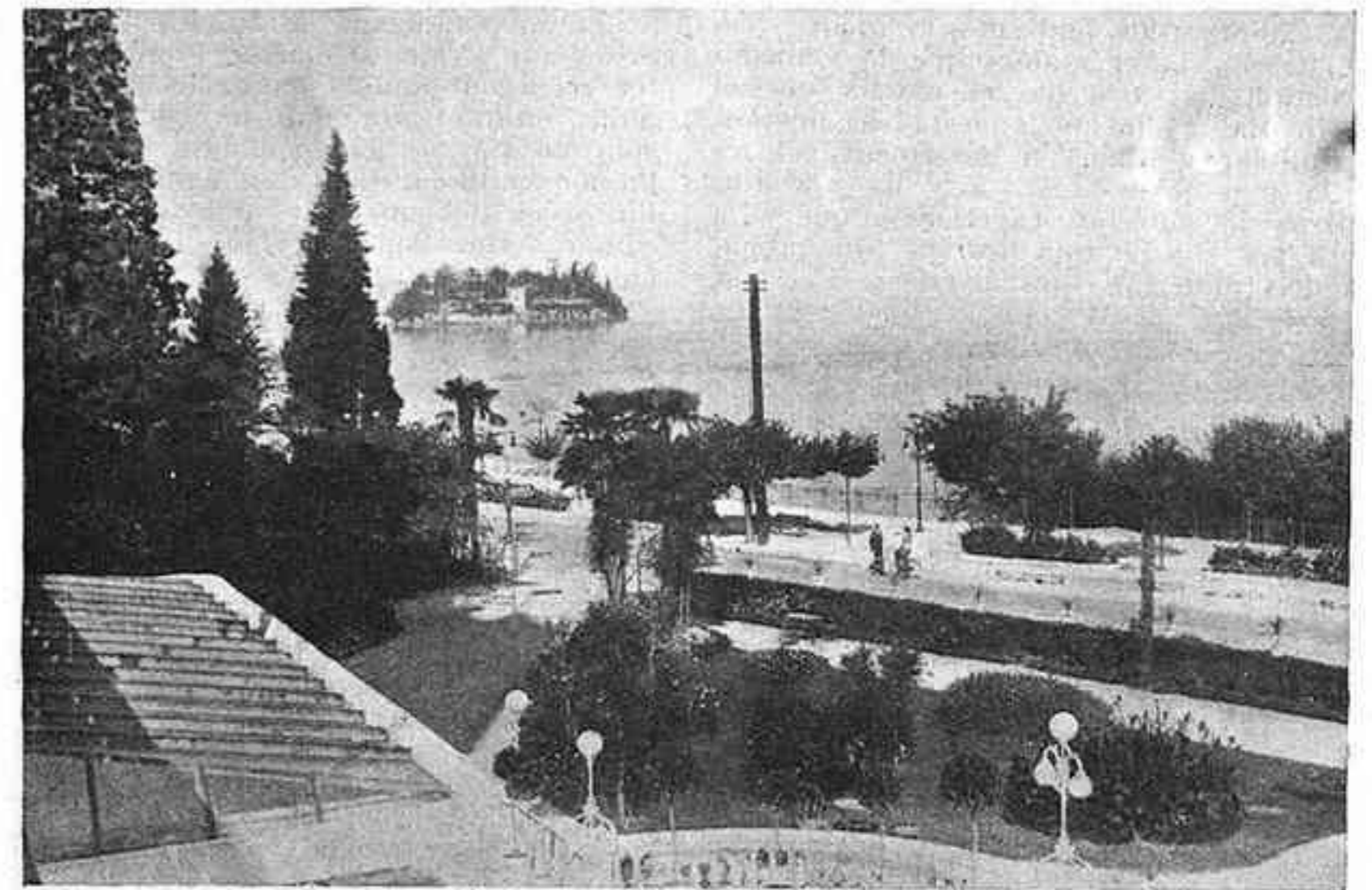
GUTENBERG, S.A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

La Conferència de Stresa

Sobre el llac Major, que entre els llacs italians, després del de Garda—on transcorre, quasi presoner voluntari, la tardana edat de Gabrielle D'Annunzio—, és el més freqüentat pels que desitgen allunyar-se del tràit del món o per raons idíl·liques o per a repòs de l'esperit, avui—dijous—s'inicia una conferència internacional de la qual podria dependre la sort d'Europa.

Führer ha respost categòricament que no. Pacte oriental? Assistència mútua i pacte danubià? No i no! I per a completar la sorpresa de Simon, aquest va saber per boca del mateix Hitler que l'aviació alemanya era superior a la britànica!

Stresa. Al fons, Isola Bella

John Simon, Pierre Laval i Benito Mussolini—representants de tres nacions substancialment diferents, com diverses són

Com es veu, hi havia raons de sobres per a no somriure. I també n'hi havia moltes per a demostrar als anglesos que la política per ells seguida fins ara ha estat plena d'errors. Per les notícies més o menys exactes que

llurs conviccions personals—, en aquells salons meravellósos de la villa que els Borromeo edificaren sobre aquell gran escull, avui ric de vegetació, que és la Isola Bella, per a passar-hi dies agradables en no menys agradable companyia, es reuneixen a fi d'examinar i decidir en vista dels esdeveniments d'aquests darrers dies, i sobretot de la ruptura del tractat de Versalles per part d'Alemanya.

es tenen en aquest moment, la conferència de Stresa es trobaria, malgrat el bescanvi de notes que l'ha precedida, amb una considerable diferència de punts de vista. Sembla que Mussolini ha elaborat una cosa com una segona edició del famós pacte dels quatre; Laval, que té una visió més ampla, és partidari d'un pacte general de mútua assistència, amb participació d'Alemanya o sense, i que seria naturalment rel·ligat al pacte oriental; Simon, malgrat tot, voldria descabdellar encara una obra conciliadora, proposant que s'examinin la darrera proposició de Hitler consistint en la institució de pactes bilaterals de no agressió del tipus del germano-polonès, i que França ja ha fet saber que no vol examinar de cap manera.

Aquesta conferència ha anat precedida de dubtes i d'incerteses, i no menys incertes són les previsions sobre les seves conclusions. Sarcàstica planarà per les sales de la villa Borromeo l'ombra de Napoleó—que hi passà la nit anterior a la batalla de Marengo—, l'home que no conegué mai les perilloses vacil·lacions que avui caracteritzen la política de molts governs.

Ens sembla que aquestes qüestions haurien d'ésser examinades després de resolta la primordial, o sigui la concernent a la violació alemanya del tractat de Versalles. Només si s'aprova la tesi de legalitzar el fet consumat, es podrien examinar els plans d'estabilització de la pau europea.

Aquesta conferència arriba—en la nostra opinió—amb retard, puix que, pels fins que es proposa d'evitar un daltabaix europeu, ja hauria d'haver estat convocada temps ha, per a impedir que es realitzés el rearmament alemany i també provar de reprimir les conseqüències del fet consumat. Fàcil comesa, la primera; difícil i perillosa la segona.

Pel que fa a una acció contra Alemanya, França i Itàlia estan d'acord en principi, per bé que les decisions definitives han d'ésser preses pel Consell de la S. de les N., que es reunirà a Ginebra el dia 15. En canvi, no es coneixen les intencions angleses, especialment sobre les sancions que França demana, i sense les quals, en realitat, no es farà altra cosa, de bon o de mal grat, que pendre acta del fet consumat.

Francesco Saverio Nitti, ex-cap del govern italià, en el seu llibre L'Europa sense pau, publicat immediatament després de la guerra, sostenia la tesi que Alemanya hauria hagut de reprendre el seu lloc normal al costat de totes les altres grans nacions; altrament no pot haver-hi una pau segura. Com Nitti, altres polítics, i en primer lloc Lloyd George, han cregut en la possibilitat d'una col·laboració alemanya i han afavorit certes il·lusions que no podien deixar d'influir en els esdeveniments. No és del cas desenrotllar ací aquest tema, però assenyalarem de passada la responsabilitat de Mussolini, per haver estat un dels puntals i consellers de Hitler, en l'actitud presa pel Reich.

Ara que nosaltres veïem un perill en la possible reacció alemanya en cas de sancions, sobretot si es decideix que aquestes siguin l'ocupació de la riba esquerra del Rin, la qual, aquesta vegada, seria realitzada per tropes franceses, italianes, angleses i belgues.

La conferència de Stresa, com és sabut, ha estat decidida després del gest alemany del 16 de març, que més que un gest nou, car tothom sabia que Alemanya es rearmava, ha estat una confessió oficial. Els límits de la conferència s'han allargat, ja que la seva ordre del dia comprèn un bon nombre de punts, referents a gairebé tots els problemes europeus. Aquest fet justifica encara més el pessimisme que acompanya les tasques dels tres ministres.

Vetaquí per què ens sembla que sense haver desembarassat el terreny de la qüestió que es refereix a la violació del tractat de Versalles, és prematur de pensar a estipular qualsevulla pacte, ja que podria verificar-se automàticament una unió de les forces que obstaculitzen l'hegemonia germanica, sense que calgués esperar la firma de cap protocol.

Però indubtablement el punt central de la discussió és el que es refereix a Alemanya, i no podria ésser d'altra manera si no es volia que aquesta reunió del llac Major fos poca cosa més que una excursió de plaer. Avui el problema alemany s'imposa seriosament.

Donades les actuals circumstàncies i la manca d'una orientació precisa, no és fàcil de fer, almenys avui, dia en què els tres ministres inicien llurs tasques, previsió de cap mena.

En efecte, l'Alemanya imperialista ha tornat a presentar-se en l'escena del món amb un exèrcit més fort que mai i amb una flota aèria que ràpidament pot assolir proporcions enormes. Quant a la marina de guerra, els anglesos no dubten gens que el Reich és capaç de disposar de flotilles de submarins que poden amenaçar Anglaterra. A hores d'ara no hi ha qui no sàpiga que el programa alemany mira de crear un imperi continental estenent-se al sud i al sud-oest d'Europa. La realització d'aquest programa tindria com inevitable conseqüència, no sols l'estabilització hegemònica d'Alemanya a Europa, sinó una veritable «guerra púnica» contra l'Imperi Britànic.

La impressió general és pessimista, àdhuc sense tenir en compte l'article publicat per Mussolini en Il Popolo d'Italia i els comunicats del Palau Chigi i escampats per la Stefani amb la intenció d'influir sobre l'opinió pública internacional.

Ara que és estrany, donat aquest estat de coses, que hi hagi a Londres algú que sigui partidari d'una política anglesa d'aïllament, sense adonar-se dels terribles perills que això ocasionaria, no sols a tot Europa, sinó a la mateixa Gran Bretanya. Per això no sabem explicar-nos la prossecció per part del Foreign Office d'una política de persuasió envers Hitler, ja que seria ben bé perdre el temps. Havent-ho demostrat amb prou evidència la recent entrevista de Berlín, no s'han evasit en conseqüència les darreres il·lusions? Un diari anglès escrivia que després de l'entrevista de Simon amb Hitler, el ministre anglès havia perdut el seu somriure habitual. Què era el que havia fet perdre el somriure a John Simon? Ell havia proposat a Hitler de col·laborar estretament amb els altres països, i consolidar la seguretat d'Alemanya i dels altres Estats. El

Però aquest pessimisme podria resultar injustificat si els tres, a més a més del sentit de la responsabilitat que els pertoca, tenen clar i precís el sentit de la realitat. França ha demostrat, amb la seva política de precedència de la seguretat a qualsevulla reducció eventual d'armaments, que va adonar-se a temps del perill que es començava a delinear sobre Europa. Si no va ésser comprès a temps el punt de vista francès, tant de bo ho sigui avui, que el perill ja no és una vaga amenaça, sinó una realitat concreta.

Es poble viu en unes hores d'angoixa i volen que la pau sigui assegurada. Ho aconseguirà la conferència de Stresa?

TIGGIS

P. S. — A darrera hora l'escena ha sofert un canvi en els personatges que hi han de pendre part. John Simon anirà acompanyat de Mac Donald, i Laval tindrà al seu costat el cap del govern francès, Flandin. Això dóna una major importància encara a la conferència de Stresa.

Es parla també d'un nou pla Mac Donald, però no se sap si concorda o no amb el que s'atribueix a Mussolini. Malgrat aquestes modificacions en els participants a la conferència, el pessimisme no ha minvat, i no és pas la presència de Mac Donald — el passat ho ensenya — que pot substituir-lo per l'optimisme. — T.

Aquest número ha passat per la censura

Sastreria Modelo
Les més grans novetats per a primavera i estiu
Vestits confeccionats en altes qualitats per a Senyor i Nen
II, Rambla Canaletes, II

EL CINEMA

COMENTARI LLIURE

"Els tres llancers bengalis"

La història del cinema haurà estat, comparada a la història de les arts anteriors, una història accelerada. Efectivament, en quaranta anys s'ha incorporat tots els gèneres explotant-los amb més o menys fortuna. L'èpica el mateix que la comèdia de costums, la tragèdia el mateix que el vodevil. Val a dir que aquesta circumstància singular s'explica a bastament pel fet que la més jove de les arts ha aprofitat l'experiència anterior, experiència que s'ha traduït per ella en una pedrera tota preparada dels materials més diversos.

Servil i grandesa militars, heus ací el títol que també convindrà al film. Vigny, Kipling, Psichari, sense voler, són les reminiscències literàries que la visió de la pel·lícula no pot deixar de suscitar. No podem evitar-ho. D'aquest darrer escriptor sobre tot recordem aquella exaltació de la disciplina militar com una terapèutica moral, com un mitjà d'emancipar-se dels joics de l'amor confiscats en una egolatria, per a lliurar-se noblement a una existència de camaraderia, de sacrifici i d'abnegació, cultivant la virtut en el sentit romà de força.

«Els tres llancers bengalis»

L'èpica haurà estat ací—com en la literatura— un dels motius més primordials. De bona hora el cinema engrapa aquest ordre de temes que semblen precisament haver-se retirat de les altres arts de narració. De bona hora hem dit, i això haurà estat per a conrear a l'interior d'aquesta branca cinematogràfica èxits rotunds que hauran esperonat els productors a persistir en una ruta tan engrasadora i de tant rendiment emocional. I avui podem dir que l'èpica d'envergadura s'ha reclòs en el cinema, on troba un llenguatge capaç de tot l'èmfasi, de tota l'èmpenta, de tota la grandesa material que l'esperit del gènere sembla reclamar.

La força dinàmica del seu ritme, l'esplendor sense rival dels seus escenaris naturals, la seva victòria damunt del temps i de l'espai fan del cinema el rapsoda de la gesta d'avui, de les explosions d'entusiasme i d'heroisme i de l'obediència als grans imperatius de raça i de la història.

Així pensàvem tot veient *Els tres llancers de Bengala*, aquest film tot ell a la glòria de l'exèrcit colonial de la Gran Bretanya, que una casa americana, la Paramount, ha produït diríeu com un testimoni eloqüent d'admiració per la grandesa d'una raça i les virtuts d'un país que els deu haver-se posat, en l'època moderna, com l'imperi més gran del món.

Heus ací en el film quatre homes a milers de quilòmetres de la pàtria. Distància material i, amb tot, intimitat espiritual. Diríeu que un cordó umbilical invisible els relliga amb el terra, puix que Anglaterra és el mòbil de tots llurs pensaments, emulacions i actes. Els quatre es troben dominats per una força que no es discuteix, per una realitat, la pàtria, que transcendeix el temps i l'espai. Des del punt de vista individual, les prerrogatives d'aquesta norma de vida semblen absurdes i cruels, i en els esperits en els quals aquells imperatius estan en franca depressió, aquesta conducta feta de contenció sentimental i de duresa amb si mateix sembla irracional. Però a l'interior d'aquesta vivència, tal com és experimentada en el film pel coronel, les coses es presenten sobre una altra perspectiva que anul·la els motius individuals davant dels interessos del país. Com diu un personatge del film, és amb homes així que Anglaterra ha aconseguit la grandesa que és la seva, homes cada dia més rars davant la inflació característica de l'individualisme contemporani.

Quatre homes amb tota l'elasticitat de l'humà, amb tota llur diversitat temperamental: D'ací que cada un d'ells, immersit en una mateixa realitat, reaccioni de manera molt diversa. Inflexibilitat del coronel, entusiasme juvenívol que és el primer a transmutar-se en deserció del jove Stone, humor impertorbable que es contagia a l'espil mateix de l'obra, de Forsythe, i condició agresta, barroera a estones, generosa sempre, de l'impulsu Mac Gregor.

Quatre individus finament cisellats en tant que tipus psicològics immersits dins una gran realitat col·lectiva. La guerra. Cavalcades magnífiques de colonials i d'indígenes. Camaraderia quotidiana amb la mort. Experiència constant del perill i de l'aventura. Damunt d'aquesta inestabilitat social, afirmació de les forces més nobles del cor i de l'esperit.

El film és obra de Henry Hathaway. Res no hem de dir de la factura del film, que ens ha semblat impecable; de l'equilibri amb què ha sabut dosificar els conflictes personals i els moviments col·lectius. Volríem referir-nos solament a l'estil amb què aquesta pel·lícula ha estat concebuda i realitzada.

Hi ha la presència tothora d'un humor que revela una intel·ligència afínada. És aquell humor que resulta de l'actitud espiritual de distància, que adopta l'home que es fa càrrec de tot i amb això es reserva un marge d'ironia, des d'on dominar els tripijocs dels esdeveniments guardant-se bé d'ésser víctima d'aquests. És un humor que atenua tota virulència, tot esclat excessiu, que lleva als fets quelcom de llur gravidesa, que treu serietat i comunica serenitat.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Un film sobre Cellini

Gregory La Cava, un director que amb el seu film *Tota una dona!* ens va obligar a apuntar el seu nom a la nostra llista de directors recomanables, ens ofereix ara la més descordada de les fantasies pseudo-històriques amb el seu film sobre Benvenuto Cellini que avui projecten a l'Urquinaona sota el títol d'*El amant florentí*.

Els americans no coneixen cap mesura en l'arbitrari amb què s'ocupen dels temes biogràfics i històrics. Després de la *Madame Dubarry* que va tenir la virtut d'indignar aquells que encara no han escarmentat i van al cinema amb la mania de la documentació històrica, semblava que els límits del que en podríem dir barra havien estat ja fixats. Però vegeu ara—perquè val la pena—el Benvenuto Cellini que interpreta Fredric March i quedareu ben servits. Us assegurem que és un film divertit, de bon humor, còmic si voleu, però—sigui com sigui—un bon film.

Fay Wray i Constance Bennet fan cor amb Fredric March, i Charles Morgan fa un duc que val totes les pessetes del món. El món amoral, disbauxat, intrèpid de la Itàlia renaixentista és vist des de Hollywood des d'un punt de vista, si més no, originalíssim.

L'amant florentí és un excellent vodevil de capa i espasa.

D'ací i d'allà

L'ÚLTIM CRIT DE LA MODA.—La darrera troballa dels metges de Hollywood és probable que es generalitzi. Segons aquells, la malaltia d'Ann Harding no és sinó una deshidratació consecutiva a la calor dels estudis. La malaltia s'ha posat de moda i ara tothom es queixa dels *sunlights*.

Es veu que el règim humit no basta per a combatre la deshidratació.

CINEMANIA.—Kay Francis té una reivindicació social a fer: que tothom de Hollywood tingui dret a passar un mes cada any lluny dels estudis.

—Es l'única manera—diu—de pendre consciència de la realitat. A Hollywood només es parla de cinema i es viu per al cinema. Tothom acaba per tenir el cinema a les sangs i no pensar, somiar i menjar sinó cinema d'un cap de dia a l'altre.

Reparició de Von Stroheim?

Sembla que després de dos anys d'atur forçós, Erich von Stroheim ha trobat feina. L'home que havia consumit quilòmetres de film per a fer una pel·lícula de la qual encara no acabava de quedar satisfet, era mal vist a Hollywood, car els seus films sortien cars i resultaven massa negres en un país que els vol de color de rosa. Aquest home que ha estat un dels més grans postors en escena, no ha rebut l'encàrrec de realitzar un film, però s'hi acostava. David Selznick li ha encarregat d'escriure un *scenario* i, d'altra banda, coopera a la realització de l'*Anna Karenin* que, sota la direcció de Clarence Brown, rodarà Greta Garbo.

D'altra banda, s'anuncia que el fill de von Stroheim ja ha fet, ell també, els seus debuts cinematogràfics.

Notícies curtes

Wiley Post, el famós aviador que ha intentat el vol estratosfèric en aeroplà, debutarà al cinema en *Air Fury*.

—Jacques Deval, després del seu *Tovarich*, rodarà *La Carrossa del Sant Sagament*, segons Merimé.

—En la nova *Anna Karenin*, treballaran amb Greta Garbo: Basil Rathbone, Fredric March, Reginald Denny i Freddie Bartholomew. Un ex-oficial de l'artilleria tarista, Alexis Davidoff, serà el conseller tècnic d'aquest film.

—Robert Siodmak prepara *La Vida Parisenca*, d'Offenbach; però serà rodada amb indumentària moderna.

—She, la coneguda novella de H. Rider Haggard (hi ha una traducció catalana de Millàs-Kaurell), serà interpretada per Helen Gahagan, Randolph Scott i Nigel Bruce.

—S'anuncia un film sota el títol de *Gaúcho lover*, amb Ketti Gallian i Warner Baxter.

—Mary Pickford prepara un llibre en el qual exposa les seves idees sobre la religió, la filosofia i la vida!

—Frank Borzage rodarà *A Lady with a Badge*, amb Kay Francis i George Brent.

FEMINA

AQUI GRAN EXIT

La millor producció de

amb

Alice Cocécia i Paul Bernard

Una comèdia frívola...

...deliciosament atrevida

Un film

excepcional en la seva classe

QÜESTIÓ D'INTEL·LIGÈNCIA

Els programes, les estrenes i altres coses

La santa indignació i l'abrandament apostòlic del meu amic Sebastià Gasch s'esmercen molt sovint, amb un perfecte desinterès, a assenyalar coses que els empresaris dels cinemes i els distribuïdors de les productores haurien d'ésser els primers a recollir i agrair. Santa Innocència! Els mateixos errors denunciats persisteixen, la intel·ligència i el sentit comú, deesses principals de tot negoci amb cara i ulls, se-

determinat. El Maryland, amb films sense *sex-appeal*; el Catalunya, amb *producció nacional*, s'han creat un sector de públic fidel i entusiasta. D'altres locals, en canvi, afanyosos de desorientar l'espectador, barregen amb una incoherència absoluta les operetes alemanyes amb els films de tesi i *artistics*, el gènere terrorífic amb els vodevils descarats, el melodrama francès amb les revistes americanes. L'espectador que vol orientar-se per la tradició del local, s'enduu considerables desilusions. Per evitar-les, i de passada estalviar diners, és de bon tros preferible esperar la reestrena, amb la garantia de la crítica escrita de la premsa i de la crítica verbal de la gent ben informada.

No hi hauria manera d'evitar aquestes coses, en profit de la bona marxa de l'espectacle cinematogràfic? Sembla que l'obstacle principal prové de les distribuïdores, encara que la poca intel·ligència dels empresaris deu acabar de fer la balancada. Hom produeix massa films, entre els quals, com és natural, hi ha de tot, i amb preferència de dolent. I de la mateixa manera que els directors de les productores de tant en tant ens escamotegen un film de categoria, amb el pretext que no és *comercial*—com han fet amb *Pluja*, de Lewis Milestone, amb Joan Crawford; amb *Estrany Interludi*, amb Norma Shearer, obres que duïen la garantia d'ésser extretes d'obres teatrals de Somerset Maugham i d'O'Neill; com van estar a punt de fer amb *Berkeley Square*, si no hagués estat la vigilància de MIRADOR; com potser encara faran amb *El Nostre Pa de cada dia*, de King Vidor—, exigeixen, en canvi, l'estrena

Joan Crawford en «Pluja»

en locals de categoria, de tots els raves i sub-raves que els trameten les editores o que han comprat, amb altres lots globals, els agents en començar la temporada.

Es clar que d'aquesta minva de públic d'estrenes els hi perdén, que el negoci se'n ressent, però les cases ja troben la manera de compensar-ho reduint els anuncis de la premsa. Tota la inventiva de les productores no passa d'aquí. Prou tenen Cambres, i Mútues, i entitats superiors, però no se'ls acut mai d'esbrinar per què el públic no va als cinemes d'estrena, ni es preocupen d'estudiar si sacrificant, en profit de la qualitat, una bona part de la producció, que podria ésser estrenada com a complement de programes en locals de reestrena; distribuït segons el gènere en el qual s'han especialitzat els locals, el material selecte que creuen digne d'oferir amb totes garanties al públic que ha de pagar preus d'estrena, i garantint que la reestrena d'aquests films de categoria, seleccionats amb intel·ligència—que al capdavant és el millor criteri comercial—, tardarà un mínim de temps, els espectadors tornarien a omplir les sales de primera categoria. Totes aquestes garanties, en general, les donen ara els cinemes de reestrena, i es canvien de guanyar diners. Potser l'únic inconvenient que presenta per al públic intel·ligent la programació d'aquestes locals—no de tots—, és el doblatge dels films. Perquè això no fos un obstacle, un avantatge per als cinemes d'estrena, les empreses i les distribuïdores, amb una admirable perspiciàcia, ens donen, així que poden, infames versions doblades en els locals de categoria—vegi's *Cançó de Bressol*, *Viva Villa!*, i d'altres. El cas és demostrar que la lògica, la intel·ligència i el sentit comercial no tenen res a veure amb el negoci cinematogràfic. Però ens temem que, al capdavant, ens haurem exclamat en va.

RAFAEL TASIS I MARCA

NÓ HO DUBTEU: Els millors llibres de cuina catalana són els d'IGNACI DOMENECH
APATS, rústica 6 ptes., tela 10 ptes.
LA TECA, rústica 3 ptes., tela 5 ptes.
 Demaneu-los als millors llibreters o bé a l'autor, Buién, 122, pral. 2.ª, Barcelona

DISSABTE DE GLORIA

Paramount presentarà

en COLISEUM

El Dissabte de Glòria

El film cim de 1935

Director:

HENRY HATHAWAY

Sense reestrena fins l'octubre, en cap més saló de Barcelona

Cine Actualidades

Un programa extraordinari

1. Informacions del moment. NOTICIARI FOX MUNDIAL
2. Documentals. EL CORDELEIRO DE ALDEA CACHEMIRA
3. Segona setmana de dibuixos:

7 Dibuixos animados sonoros de Terry Toom

Els preferits de petits i grans

EL TEATRE

«El jutge està malalt» Magrinyà al Barcelona

Comèdia de C. Fages de Climent (Principal Palace)

Si les coses no canvien per obra d'un tomb que ens és impossible d'imaginar i a desgrat de totes les predicacions actualistes, cerebralistes i antisentimentals que ens són fetes cada dos per tres, no és probable que repudiem, ara per ara, ésser com som, i que deixem de sentir tots plegats una invencible inclinació per a l'embadaliment romàntic, amb tots els seus serrells i farbalans de llàgrimes tendres, gemecs del cor, passions ben declamades i altres additaments.

Si tot això hom ho presenta guarnit amb casacaques, perruques, rulls, espases, capes, faldilles amples, calces curtes i mobles Lluis XV, i hom ho fa servir per a posar a la nostra consideració l'adulteri de la dona jove, bonica i simpàtica d'un marit vell, xacros i mal avenent, amb un xicot ben plantat, agradable, valent i lleial, i d'aquest adulteri gairebé fatal, s'anuncia un fruit que el matrimoni no donava, és evident que d'aquest conjunt se n'ha de dependre prou interès per atraure bona quantitat de públic que s'hi complagui i que l'aplaudeixi, com passa amb aquesta comèdia *El jutge està malalt*, de Fages de Climent, que, després de fer parlar tant i d'intrigar tants comentaristes, ha estat estrenada, per fi, la passada setmana al Principal Palace per la Companyia Vila-Davi.

La seducció que exerceixen damunt la psicologia de la nostra gent aquests elements que hem citat ha estat experimentada prou vegades en la nostra escena — per bé que a través d'una condimentació bon xic diferent — perquè puguem meravellar-nos massa de la constatació que acabem de fer, ni tampoc esbalair-nos davant una suposada novetat que ens oferís Fages de Climent en aquesta seva primera producció teatral. Un exemple se'n imposa de seguida. El de Josep Maria de Sagarra. Més d'una i més de dues vegades us ha de venir a la memòria el record d'aquest poeta durant la representació de la comèdia amb què Fages de Climent ha debutat.

Més d'una i més de dues vegades. Això no vol dir, però, que l'autor s'hagi proposat Sagarra com a model. Aquestes semblances que podem trobar naixeran més de la coincidència dels elements que hi intervenen i de la forma poètica en què són treballats els caràcters i el descabellament de l'aventura, que no d'una influència de lèxic o estilística ni d'una similitud de concepció. La inspiració de l'un i l'altre van, en veritat, per camins molt diferents.

Si Sagarra ha pres peu alguna vegada en un motiu popular, ha estat apartant-se de tal manera d'allò que era el seu punt de partida, que no en quedà sinó el títol; tan allunyat era tot del tema original, que no hi tenia ja res a veure. En canvi, en *El jutge està malalt* és glosat, és escenificat l'assumpte d'una cançó popular, amb tots els perills i totes les dificultats que el cas comporta.

Perills i dificultats que Fages ha sabut vencer amb gran encert. La glosa d'una cançó com aquesta — condensació breu i aguda d'una història picant i maliciosa — és ben difícil que no risqui de resultar allargassada i deixatada més d'un moment dins el marc d'una comèdia de tres actes, ja per insistència en els mateixos motius, ja per excés de gradació en llur exposició, si el glossador vol treure'n més parit que el que bonament pot donar de sí el tema que li és ofert. Per altra banda, si per tal de donar-li consistència hi afegeix incidències i personatges que el dilatin i el nodreixin amb altres causes d'interès que l'estricta d'allò que és motiu de la seva glosa, és ben probable que se n'esbravari i es perdrà tota la gràcia i tot l'encís originals.

Fages de Climent, amb un bon tacte que el qualifica, ha sabut dosificar a la seva mida justa el diluïment de la peripècia, per un costat, i per l'altre, la incorporació de nous motius — cap d'ells extemporani ni impertinent al tema central — per allargar fins als tres actes en una glosa d'una delicada virtut d'evocació i, de tant en tant, d'una força dramàtica no exagerada però sí atractiva i entrenadora.

El primer acte és més aviat llangorós i ensopit; sembla com si l'autor no acabés de

decidir-se a moure i a fer obrar els seus personatges i, també, com si no sabés encara el mateix el caràcter que pendrà la seva obra; el segon — el millor —, trepidant, animat i viu; ja de ple dins la matèria, decididament decantat cap al cantó sentimental, abandonada la sàtira que al primer acte apuntava, Fages hi encerta molt bones escenes, apassionades i vehements; en el tercer continua aquesta tònica, una mica enterbolida per alguna desharmonia, com el llarg parlament del canonge, per acabar l'o-

Carles Fages de Climent

bra amb un desenllaç optimista i reconfortant, d'autor que té en compte els ressorts de l'emoció i que sap aconseguir les coses pel camí on se'n pot treure més bon rendiment. Tot amb tot, no és pas per aquest cantó, però a nosaltres, que brilla més el talent de Fages. Ben portada l'acció, ben establert el seu ambient, ben vistos els seus personatges dins el convencionalisme en què han de moure's, ben pensats els seus episodis, ben lligada la seva successió, l'autor ens demostra que sap molt bé on va, que és el que vol i els mitjans més adequats per aconseguir-ho, però el contingut dramàtic, la força expressiva de la paraula damunt l'escena, és absent molt sovint dels seus versos, el llenguatge, les imatges, les frases, l'accent dels quals són mancats massa vegades d'aquella empenya, d'aquella videsa — condició de segon ordre, si es vol — que els donaria la puïança dramàtica que els falta.

Són aquests versos de Fages de Climent, adés una mica durs i feixucs, adés afïnats i gràcils, i amb prou guspires d'emoció lírica d'ací i d'allà perquè siguin estimables, molt més propis per a la lectura que per a l'escena. Val a dir, però, que no contribueixen pas massa regularment al seu lluitament aquells als quals és encarregada la tasca de fer-nos-els sentir.

Si el vers aconsonantat és comunament víctima del saboteig més despietat per part d'actors i actrius de tota mena que el destrocen i esbotzen en la seva recitació, malgrat les múltiples i repetides apel·lacions dels pobres consonants que treuen el nas a cada moment en l'angúnia de la seva immersió dins una mar de prosa desballestada i d'insensibilitat on es senten ofegats, que no li passarà al desgraciat vers blanc — que és aquell en què està escrit *El jutge està malalt* —, en el qual ni la crida constant de la rima existeix! No parlem d'accents ni de síl·labes, perquè aquestes coses ja ja molt de temps que no existeixen per la més gran part de la gent de teatre, tan difícil els és, quan diuen uns versos, adonar-se que no són prosa i recitar-los com caldrà.

Deixant de banda aquests mals tractes que són infligits als versos, amb els quals potser el que menys es rabeja és Daví, l'obra és executada amb una seriosa comprensió, amb encert en els seus matisos; cada un dels interpres és ben encaixat en el seu paper. Voler citar-ne cap en particular seria injust. La presentació, molt acurada, salvat algun detall, com l'abillament dels agutzils, de bastants anys més endarrera del temps en què es descabella l'acció, i el de Mateu, el galan, un xic massa llampant i florit per ésser el d'un estudiant, com tampoc després, acabada la carrera, havia de portar el mateix ni anar tan mudat pel que havia d'ésser un metge, llavors i a Montpeller.

Jaume Pahissa ha escrit la tonada de la *Cançó d'Estudiant* que canta la senyoreta Gay entre bastidors en el primer acte. Profans com som en la matèria, no podem dir sinó que ens fou molt agradable de sentir.

JOAN CORTEZ

Per a publicar aviat: *Serge de Diaghilew*, per Serge LIFAR, i *La Dansa és la vida*, per ARGENTINA.

«BABOONA»

Una epopeia aèria sobre l'Àfrica
FOX

Durant molt de temps, la dansa femenina exercí un poder absolut en el teatre, tot i oprimint la dansa masculina fins a l'extrem de confiar-li rols completament esborrats. Els russos han tornat a donar a aquesta darrera la seva antiga esplendor. I, entre nosaltres, Joan Magrinyà la dota d'un esclat extraordinari. Els que no l'havien vist d'ençà de la seva actuació a l'Urquinoana, en 1932, hauran pogut constatar ara els enormes progressos que ha fet. Els ressorts de la seva tècnica, completíssima, han esdevingut invisibles, i l'emoció, vençut l'esforç, brilla en la perfecció de la forma.

El concert de dansa que Magrinyà donà divendres passat al teatre Barcelona s'inicià amb *Mercuri* de Scarlatti. *Mercuri* és el títol d'una estàtua de Jean Boulogne, l'escultor de Douai que es fixà a Florència, on treballà a la cort dels Medicis. La posa coreogràfica anomenada *actitud* és copiada d'aquesta escultura, i és el leit-motiv de la dansa *Mercuri*, composta i executada per Magrinyà: quatre variacions, cadascuna de les quals s'acaba amb una *actitud*. Aquesta dansa, profundament clàssica, verge d'impureses i deformacions, és rica d'un virtuosisme que recorda l'estil de Marius Petipa, el gran mestre de ballet francès, que amplifica la tradició renovada pel romanticisme, i el vint-i-cinquè aniversari de la mort del qual s'escaurà aviat. Magrinyà, admirable virtuós, l'ha interpretada amb tanta seguretat com noble harmonia. Per a aquesta dansa, Aulina de Mata ha pintat un figurí de gran originalitat: un mallot terracuita damunt el qual ha dibuixat les línies d'una túnica.

En *Trepak*, sobre música de Rimski Korskoff i amb un figurí ple de caràcter de B. Llongueres, Magrinyà es converteix en un mugic obès i atrafegat. La composició d'aquesta dansa és d'una gran simplicitat. Un esbós de *prissiadka*, dansa baixa que el ballari executa gairebé a terra, mig assegut, tot i estirant endavant l'una i l'altra cama, i alguns *escapats* sobre els talons. Magrinyà no ha volgut enfartegar aquest ball amb altres passos populars russos com el *polzunok* — arrossegar-se àgilment i ràpidament sobre els genolls —, piruetes, dobles i triples voltes en l'aire, etc. Ha preferit sacrificar aquest virtuosisme, tan afecionat pels eslaus, al caràcter. I la bonhomia i la simplicitat de maneres, la bondat del cor i la dolçor d'aquell mugic ridícul, senzill i sense malícia han estat traduïts pel nostre dansari amb trets caricaturescos, plens de finor, de justesa i de comicitat.

Polca de l'equilibrista de Blancafort, figurí de Grau Sala, és una paròdia evocadora, finament literària, d'un acrobata de circ. Un mallot d'un blau cel inefable, una perruca rinxolada i un bigoti recargolat suggereixen tot el món ingenu i acolorit del circ ambulat. Esbossen un ambient que la nostra imaginació s'encarrega d'acabar. Magrinyà, que ha sabut aliar en aquesta *Polca* la tècnica i la poesia, l'ha dansada sobre les puntes — l'home només pot emprar les puntes, eminentment femenines, en un gènere grotesc com aquest —, i amb uns grans *escapats*, que accentuen el caràcter acrobàtic d'aquesta dansa, combinats amb *entrechats*-six.

La segona part de l'espectacle ha estat dedicada a la dansa clàssica espanyola. Els mestres de ballet madrilenys del segle passat aprofitaren l'experiència dels altres països llatins i donaren un matis espanyol a l'escola franco-italiana. Es pot afirmar que aquest gènere ha desaparegut. És massa difícil i cal, per a cultivar-lo, una preparació que les ballarines actuals, improvisació pura, no tenen. Potser només l'Argentina, la Teresina i Magrinyà el cultiven actualment.

El *Bolero* fou ballat durant la segona meitat del XVIII i la primera del XIX. El *Bolero 1830*, que interpreta Magrinyà amb una clàssica remarcable i un perfum de teatre d'òpera vuitcentista que enamora, està compost de tres cobles, la darrera de les quals — petits canvis, quarta, sisena, i doble volta en l'aire — és la més brillant de totes. El nostre artista l'ha tret amb un *crecendo* enlluernador de debò. *Panaderos*, per als quals D'Ivori ha dibuixat un figurí ple d'aspror, és una altra dansa de 1830: *zapateado* i uns braços que es mouen d'acord amb el clàssic espanyol més ortodox. Magrinyà s'ha fet aplaudir la pura virtuositat de la bateria dels seus peus.

La dansa de *La Vida Breve* de Falla és la que ens ha plagut més de totes les espanyoles que Magrinyà ha executat. Discurs portat del començament a la fi amb una fluïdesa, una suavitat i una continuïtat impressionants, aquesta dansa és, de cap a peu, aquella *melodia continua* que tant afecionava de citar Levinson. Més que flamenca — Magrinyà no ignora que, per raons

de raça, no pot envair terrenys que només estan autoritzats als gitanos — la coreografia d'aquesta *Vida Breve* — un *zapateado* lliscat en comptes de no moure's del lloc com fan els flamencs purs — s'ha de considerar com a dansa espanyola de teatre i té les característiques de l'escola del malaguanyat Otero. Unes *Dances de Vilanova*, amb un vestit deliciós de Ricart, senyorial i distingides, fines i elegants; i una *Jota aragonesa*, estilització del ball popular, treta amb l'alegria i el dinamisme adequats, han cios la segona part del programa.

La tercera ha començat amb *Arlequí* de Schumann. Magrinyà ha dibuixat amb trets

Magrinyà (apunt de Maria Freser)

molt fins, lleugerament tenyits de preciosisme, un personatge entremaliat i lleuger, lliurat a un *marivaudage* incansable. La coreografia és inspirada en la de Fokin per a *Carnaval*, però amb certes modificacions fetes pensant en l'esperit del figurí de Joan Miró. Un figurí impressionant de debò! Submergit dins una llum blavissa i esblaimada de lluna, salpicat de constel·lacions singulars, de símbols màgics i de signes esotèrics, aquest vestit sembla destinat a un arlequí d'un planeta desconegut o d'un món irreal i misteriós de somni. *Abstracció* d'Erik Satie i figurí de Serrano — seqüència de moviments de classe de dansa, equilibris d'exercicis d'adagi —; *Masurca* de Chopin, dansa popular polonesa de mig caràcter; i *Pohrimas* amb figurí de Mora, l'expressió més elemental de l'instint rítmic, el tantam del salvatge o la disbauxa del ritme brut, són danses que mereixen un comentari més extens que aquest d'avui.

L'excel·lent professor Màrius Montserrat, competent absolutament amb el dansari, ha acompanyat les seves danses amb un sincronisme que ens ha fet oblidar els acompanyaments massa personals que havia tingut anteriorment Magrinyà. L'admirable Alexandre Vilalta ha actuat com a solista durant els intermedis amb la seva competència habitual.

SEBASTIÀ GASCH

«Victor Daura»

Comèdia de J. Navarro Costabella (Teatre Poliorama)

En el teatre català actual ressalten essencialment dues falles. La primera és la manca de claredat en el pensament dels autors. Les línies de l'acció són sovint confuses. L'espectador no acaba de comprendre què és el que l'autor ha volgut explicar. Sembla que l'autor hagi començat amb una idea i que després les idees secundàries l'hagin desviat. El resultat sovint és un monstre, una obra sense proporcions, de la qual no sabem on és el cap ni on és la cua. Navarro Costabella, amb *Victor Daura*, ha sabut superar aquesta falla. Ell s'ha proposat de narrar dramàticament una anècdota i ha realitzat perfectament el seu propòsit. L'exposició, el nus, el desenllaç de l'acció, són perfectament clars, coherents i proporcionats. Ell ha dominat sempre l'acció, l'ha organitzada i l'ha guiada per on ha volgut sense deixar-se entrebancar per cap fal·làcia de la inspiració del moment. Qualsevol espectador, en sortir del teatre, pot contar, si vol, als seus amics, l'argument de la comèdia, sense fer-se'n cap embull. Això vol dir que l'autor ha tingut les idees clares sobre el tema i sobre els caràcters principals. I això sí, on hi ha tants creadors de monstres, tants d'autors que escriuen sense tenir ells mateixos les idees clares, és certament molt important. Al teatre cal entendre's amb el públic, i per entendre's amb el públic, cal començar per entendre's amb un mateix.

La segona falla important del teatre català més jovenil és el poc partit que els autors treuen del tema que es proposen. Ho hem dit ja en un altre lloc. Cada dia els actes de les comèdies s'escurcen i els entreactes s'allarguen. El públic que surt satisfet sovint de les revistes on se li ha fet un plat molt abundant, surt habitualment defraudat dels teatres de comèdia. L'espectador que no ha trobat un bon amic per passar els entreactes, haurà passat una vetllada d'un ensopiment mortal. L'esforç dels autors per captivar el públic gairebé sempre és mínim. Troben situacions i no les exploten: no les exploten ni en extensió ni en profunditat. Sembla que es complaguin a malversar-se un tresor. I aquesta falla al teatre català és nova. Les obres de repertori són més aviat abundants, de vegades excessives. N'hi ha moltes que no es poden representar si no és amb supressions, per massa llargues. En canvi no trobem mai res d'excessiu en les produccions dels autors joves de teatre català. Sempre pensem que caldria afegir-hi alguna cosa. Si algun crític, després de l'estrena, retreu la necessitat de fer córrer les tisores, és o per rutina o per dir, amb una fórmula amable, que l'obra és d'un ensopiment mortal. A què és degut aquest fenomen repetit amb tanta insistència? Es penúria mental, manca de fertilitat, o simplement, mandra? De tot hi deu haver. Però és segur que en molts casos, si els autors s'avesessin a meditar més sobre els temes que es plantegen, en treurien més partit.

Navarro Costabella, que ha superat amb escreix la primera falla, no ha evitat aquesta. La seva obra resta seca, esquemàtica. L'esquelet hi és. En fins sòlidament treballat. Però li manquen volums, li manquen vestidures. Li manca, sobretot, la flor al trauc. Per culpa d'aquesta manera de fer, fins alguns caràcters li resten explicats d'una manera insuficient.

Però que Navarro Costabella ens pot oferir una mesura més completa, ho prova no sols la creació del protagonista, ans el joc d'algunes escenes, com la penúltima de l'obra, on la situació es decideix.

D. G.

METROPOL 2 pel·lícules de base

LA BANCA NEMO

Un tema emotiu que recorda el célebre afer Stavisky, i

El Campeón del Regimiento

TIVOLI

Una extraordinària producció ERIC POMMER

MÚSICA EN EL AIRE

GLORIA SWANSON - JOHN BOLES

Douglas Montgomery

Les més belles cançons...
La història més divertida...

D. K. W.

L'automòbil que tots recordeu perquè és un 7HP, val 6.900 ptes. i és producte de

AUTO UNION

Agents exclusius:

AUTOMOBILS, S. A.

Còrsega, 302-304

CAPITOL WARNER BROS PRESENTA

JAMES CAGNEY

en

EL GUAPO

(A America «LADY KILLER» a França «LE TOMBEUR»)

Director

ROY DEL RUTH

A MÉS

Matando en la Sombra

per

WILLIAM POWELL Director

MICHAEL CURTIZ

PUBLI-CINEMA

Passaig de Gràcia, 37. Telèfon 79681

Sessió contínua de 11 matí a 1 matí

SEIENT, UNA PESETA

CURIOSITATS MUNDIALS

Interessants reportatges U. F. A. exclusiu

3 **MICKEY MOUSE** en negre i blanc

Mickey aprende

Mickey en el camp

Gulliver Mickey

NOICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL

Segon vist **PARAMOUNT** i **ECLAIR JOURNAL** exclusiu

4 **SILLY SYMPHONIES** en color

Canto de cuna

La festa del Rey col

Nochebuena

Tienda de loca

A les matinals, obsequiats infants, de les cases con-
cepcionades de les marcs «Mickey Mouse»

LES LLETRES

Narcís Oller i els seus contemporanis

(Treball llegit en la sessió dedicada a Narcís Oller.—Ateneu Barcelonès, 28 de març de 1935)

Quan la posteritat, exigent, però desinteressada, confirma les opinions favorables dels contemporanis sobre un autor, gairebé podem estar segurs de la vàlua d'aquest darrer. Narcís Oller, que no va tenir detractors en vida o almenys no en va tenir queessin trontollar la seva obra, tampoc no n'ha tingut després de mort. Al contrari, després de la publicació de les seves obres completes, que ell tingué la sort de poder vigilar en els seus darrers anys, el seu prestigi de novel·lista no ha fet sinó augmentar. Avui podem considerar l'obra de Narcís Oller com els carreuos fonamentals de la novel·lística catalana del vuit-cents i com un patró a tenir sempre present dins la tradició espiritual inaugurada pel nostre Renaixement literari.

L'obra de Narcís Oller dona ben bé la tònica del seu temps, no solament perquè el nostre escriptor era un observador formidable, sinó perquè les tendències de la novel·lística mundial eren aleshores la fidel reproducció dels tipus i dels costums. Però novella vol dir ficció, i l'única línia divisòria que hom pot establir entre la novel·lística i la biografia és la mateixa línia que separa la faula de la veritat. Moltes vegades, misteriosament, en el subsòl de la concepció artística, la faula i la realitat, la novel·lística i la història, es confonen. Per això els historiadors futurs del segle XIX català no podran prescindir de llegir, almenys per saturar-se de l'ambient de l'època, les novel·les de Narcís Oller, car tot i ésser ficció no deixen d'ésser història, història o realitat vista per un observador alerta i penetrant.

Però no puc seguir per aquest camí, i el meu objecte, en parlar avui de Narcís Oller, no és altre que remarcar la consideració que els seus contemporanis tingueren per a la seva obra. I en parlar dels seus contemporanis faré omisió dels catalans, puix que sabem que el nostre novel·lista triomfà fàcilment a Catalunya. No repetiré doncs els judicis elogiosos sobre la seva obra, de crítics tan aguts i cultivats com Josep Yxart, Joan Sardà i Teodor Llorente, ni altres testimonis del prestigi que assoliren a casa nostra les obres de Narcís Oller. Només vull presentar ací, com una toia honorífica ofertada a la memòria del novel·lista il·lustre, el judici d'alguns escriptors eminents, no catalans, però contemporanis seus.

Abans, però, recordaré que l'obra de Narcís Oller va ultrapassar molt aviat les fronteres lingüístiques de Catalunya; que molta part de la seva producció ha estat traduïda al castellà; que algunes de les seves novel·les poden llegir-se en francès i en italià, i que diversos contes seus han estat traduïts a llengües més llunyanes, com l'alemany, el txec, el rus. Els seus traductors castellans foren, entre altres, el seu gran amic Pereda, que li traduí un conte; Felipe B. Navarro, que li traduí *La Papallona*, *La Bufetada* i altres novel·letes; Luis Alfonso, Fernando Weyler, que li traduí *Pilar Prim*; Rafael Altamira, que traduí *L'Escanyapobres* i un tal Solsona, autor d'una versió fraudulenta de *La febre d'or*, publicada en fullot pel *Diario Español* de Buenos Aires. Els seus traductors al francès foren els rossollosos Juli Delpont i Pere Vidal i, sobretot Albert Savine, el gran propagador de les lletres catalanes a França, traductor igualment de Verdaguer; i Dante Zanardelli fou el seu traductor a l'italià; A. Pichkarr va traduir diversos contes seus al txec, i Isaac Paulowsky i Tikhomikoff en traduiren diversos al rus.

La majoria d'aquests traductors han escrit elogis del nostre novel·lista. Començant per José María de Pereda, per al qual Narcís Oller és «un delicadísimo i profund pintor de costums», i acabant per Zanardelli que, en parlar de *La Papallona*, diu que és una fina miniatura, producte del verisme sà d'un artista en el qual dominen sobiranament l'ordre i l'equilibri», escau recordar ací l'elogi de Zola en la carta oberta al traductor Savine i que aquest posà com a pròleg a la seva versió francesa de *La Papallona*. Entre altres coses deia Zola: «Le roman, tel que je viens de la lire, dans cette traduction qui vous fera honneur du reste, me parait une remarquable étude, l'étude de personnages légèrement idéalisés et traversant un milieu très exact. C'est bien de la vie cruelle, mais vue au travers d'un talent attendri. Barcelone s'agitte dans des descriptions avec une réalité intense, tandis que les personnages marchent un peu au-dessus de la terre, les pires aussi bien que les meilleurs. Et ce n'est ni un blâme

ni un éloge que je fais là, c'est une constatation.» I després de remarcar d'originalitat trèss realle de Narcís Oller, Zola acaba la lletra amb les paraules següents: «C'est ce que j'ai senti en lisant le «Papillon» et c'est pourquoi j'envoie à Narcís Oller, non l'encouragement d'un précurseur, mais la poignée de main d'un frère.»

Demano perdó per haver repetit ací aquest elogi de Zola, tan conegut; però si aquesta noble pàgina de companyonia ens ha pogut portar el regust d'allò que és con-

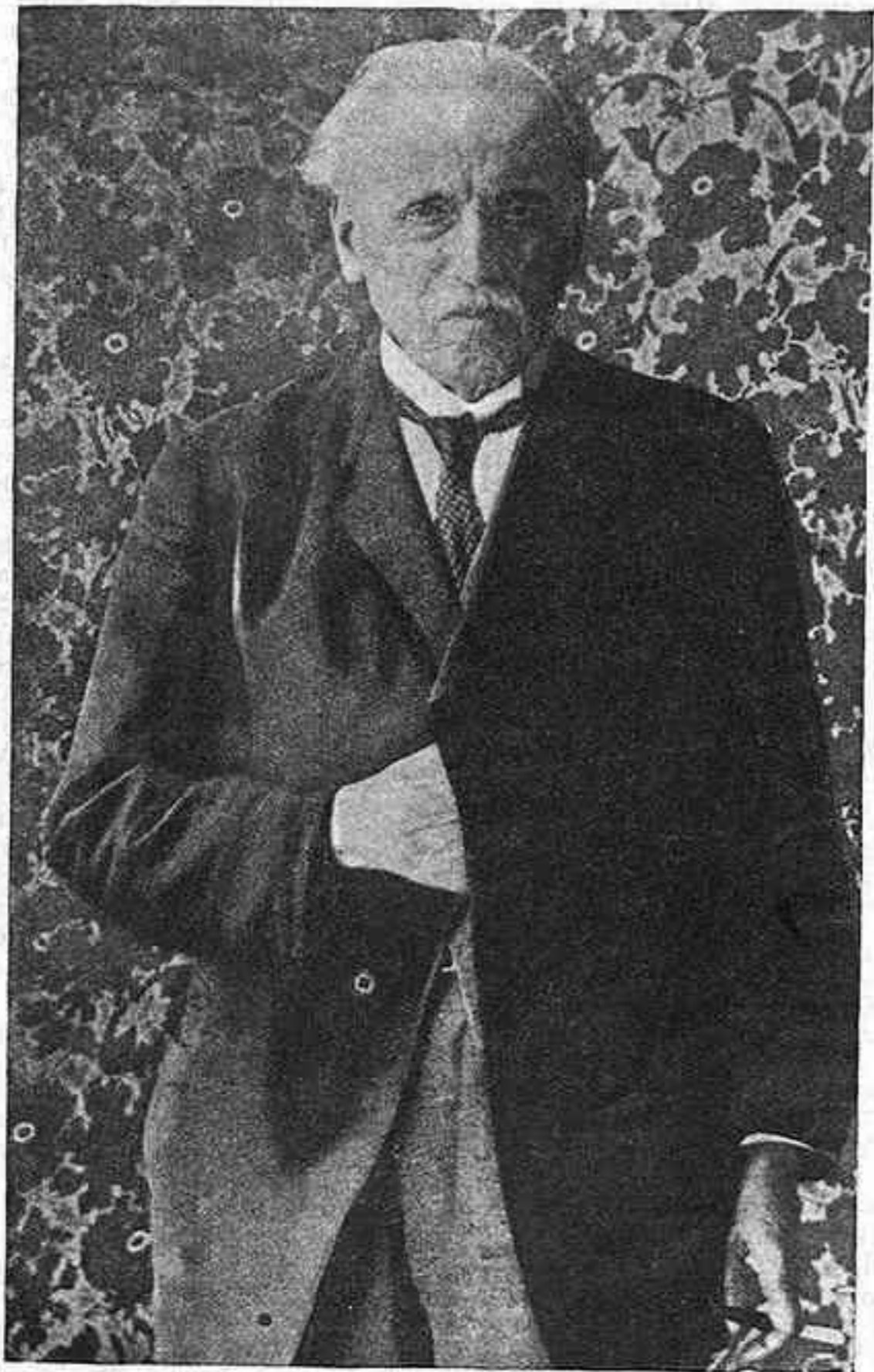
posés a escriure en espanyol. Diu així la carta de Menéndez y Pelayo:

«Señor Don Narcís Oller y Moragas. Madrid, 1.º de febrero de 1886. Mi querido amigo: De enhorabuena están las letras catalanas: ayer «Canigó», hoy «Vilaniu». Bien venidos sean ambos frutos de tan distinto sabor y que por lo mismo muestran cuán poderosa y varia en manifestaciones es ya la literatura que los ha producido. He devorado «Vilaniu», admirando la madurez cada día creciente del talento de usted. El germen encerrado en «Isabel de Galcerán» era ya germen de novela, pero nunca imaginé que aquella crisálida pudiera convertirse en esta mariposa. ¡Qué estudio tan verdadero y profundo de caracteres y de costumbres de las villas pequeñas! Trozos tuyos que me han recordado los mejores de Flaubert en su obra maestra y aun otros de Balzac en «Las Escenas de la vida de provincia». Por otra parte, ¡qué proceso artístico tan natural y bien graduado! Advertido en «Vilaniu» una singular delicadeza de pensamiento y de expresión, y cierta sobriedad elegante que contrasta con el modo de proceder habitual en los naturalistas. Los caracteres secundarios me parecen todos trazados de mano maestra, especialmente los del padre y la madre de Alberto. Este entra más en lo convencional y en lo romántico, y quizá no está expuesta con bastante detalle la génesis de su pesimismo, por lo cual resulta el tipo algo borroso. Pero en cambio, la figura de Doña Isabel es una creación gentilísima, noble y acabada, llena de dignidad y al mismo tiempo de gracia. Del paisaje no hay que hablar, ni de la lengua tampoco, puesto que uno y otra (en lo poco que puedo yo ser juez) me parecen perfectísimos y llenos de frescura. He notado una porción de expresiones tan pintorescas, tan nuevas y tan exactas y penetrantes, que me hacen desear (al revés que a otros amigos) que siga usted escribiendo en catalán, porque sólo quien escribe en su propia lengua puede alcanzar esta potencia gráfica y esta armonía profunda entre el pensamiento y la frase. Es verdad que el libro no corra tanto como sin duda correría en francés, y aun en castellano, pero yo sé que tarde o temprano todo lo que merece ser conocido, lo es, y llega a romper todas las barreras de pueblos y lenguas. Felicita a usted por su obra maestra su siempre afmo. amigo y admirador que b. s. m., Marcelino Menéndez y Pelayo.»

Després d'aduir aquests eloqüentíssims testimonis, podria fer punt. Però abans d'acabar recordaré les paraules d'un escriptor rus, encara que hom les hagi repetit una mica. Es tracta d'una frase de Tikhomikoff, el qual deia, segons refereix Paulowsky: «No comprendo com algú s'ha atrevit a dir que Narcís Oller és un deixeble de Zola, quan, per a mi, són l'anvers i el revers de la medalla. Doneu un home a Zola i aquest no parlarà fins a trobar-hi la bèstia; doneu una bèstia a Oller, i aquest no parlarà fins a trobar-li l'ànima.»

I vagi aquest últim elogi com una nova ofrena al nostre novel·lista, ja que el propi Oller confessava que aquest era el judici de les seves obres que més l'havia complagut.

ALFONS MASERES

Narcís Oller

gut, ací van tres notes estrictament inèdites, espigolades entre els manuscrits del mestre, que l'amabilitat d'un dels seus fills, el meu car amic Joan Oller, m'ha permès d'examinar, i que consisteixen en dos fragments d'unes cartes de la Pardo Bazán i de Juan Valera i en una carta sencera de Menéndez y Pelayo. Referint-se a *L'Escanyapobres*, obra premiada als Jocs Florals del 1884, donya Emilia diu: «Es un estudio maravilloso, sobrio, enérgico, dramático del modo que pueden ser hoy los dramas; una cosa muy buena. Es demasiado bueno para la mayoría del público...» I afegeix: «Conste... que su novela breve merece, además del premio de los Juegos Florales, el de la opinión.»

El fragment de Valera pertany a una carta que el gran estilista castellà va adreçar des de Brussel·les al nostre novel·lista pel març del 1887. Escriptor Juan Valera: «Hallo que en el buen sentido y como yo gusto del naturalismo, es usted naturalista. ¿Quién, en dicho sentido, no lo es en teoría? El que no lo es, en la práctica, es porque no puede; o bien por falta de ojos para ver, o bien por falta de corazón para hacer suyo lo que ha visto y por falta de lengua para expresarlo con claridad y limpieza. Usted tiene ojos, corazón y lengua y es escritor legítimo y no de pega. Escriba usted pues cuanto se le antoje, dejándose ir, y todo será original y bueno. Este consejo digno de Pero Grullo, es, en mi sentir, el resumen de toda la Ley y de todos los Profetas, en este negocio de la escritura. «La Mariposa» es un dechado de sutil observación y de delicadeza. El caso raro, aunque posible, de que el seductor, persiguiendo a una mujer, esto es, persistiendo en sus malas mañas, venga a encontrarse con su víctima y tenga que dar la debida reparación, hace solemne y providencial el desenlace. La muerte de Toneta da gravedad y majestad a la novela sin amargarla. El estudiante es lo que debe ser, ni muy bueno ni muy malo. La heroína es hermosa figura y resplandece en todo el cuadro, sin desentonar por su grandeza, sino conservando las proporciones de lo real. Los diálogos de usted, aunque en la traducción han de perder, parecen tomados por taquígrafo. Con no menos deleite que «La Mariposa» he leído las novelitas cortas y los cuadros de costumbres. Yo, al revés de lo que piensan la generalidad de las gentes, creo más difícil encarnar en pocas páginas una acción interesante y describir caracteres y producir emoción. Así, pues, aprecio y casi admiro más una novela corta, que una larga. «El Bofetón» me parece una obra maestra. Ambas figuras, de marido y mujer, son maravillosas de verdad, y poéticas. También me ha gustado en extremo «El trasplantado». Con el «Trasplantado» viene usted a corroborar una idea que yo siempre he tenido: a saber, que lo que importa es lograr que interesen los personajes, aunque nada o casi nada les suceda; y por el contrario, cuando un personaje no interesa, aunque a cada media hora le suceda el lance más extraordinario, ni se divierte ni se apasiona el lector.»

Heus ací íntegrament la carta de Menéndez y Pelayo a què m'he referit. Abans remarcaré que un dels seus passatges fa al·lusió, sense esmentar-lo, a un sorollós article de Pérez Galdós en el qual l'autor dels *Episodios Nacionales* recomanava a Narcís Oller que renunciés al català i es-

Sobre Victor Hugo

Una enquesta de *Les Nouvelles Littéraires* ha actualitzat el nom del patriarca, del *Père Hugo*. Les preguntes fetes són: «Què és el millor de Victor Hugo que heu llegit? Què és el pitjor?» L'enquesta pren peu del cinquantenari de la mort del poeta, escaiguda l'any 1885, honorada per França amb un estupend cerimonial. Hugo caigué als

«Le Panthéon», per Benjamin Roubaud

vuitanta-tres anys (era nat el 1802) en posa de gran home, admirat i lloat oficialment, però que, a desgrat d'haver-se convertit en un personatge monumental, que es sobrevivia a ell mateix, conservava una certa independència desencarcarada. Les últimes obres duen totes la marca d'aquell seu democràtic socialitzant que el convertí en ídol del fi de segle republicà, a tota Europa. Que ho diguin si no les editorials populars que trobaven en ell una vinya certament fecunda. A Barcelona, em sembla, Hugo ha estat l'autor més imprès i més traduït de tot el gènere francès que des d'ací ha estat llançat al mercat espanyol i nordamericà. Inoblidables edicions en paper inoblidable i a dues pessetes que els nostres catorze anys han sabut de memòria!

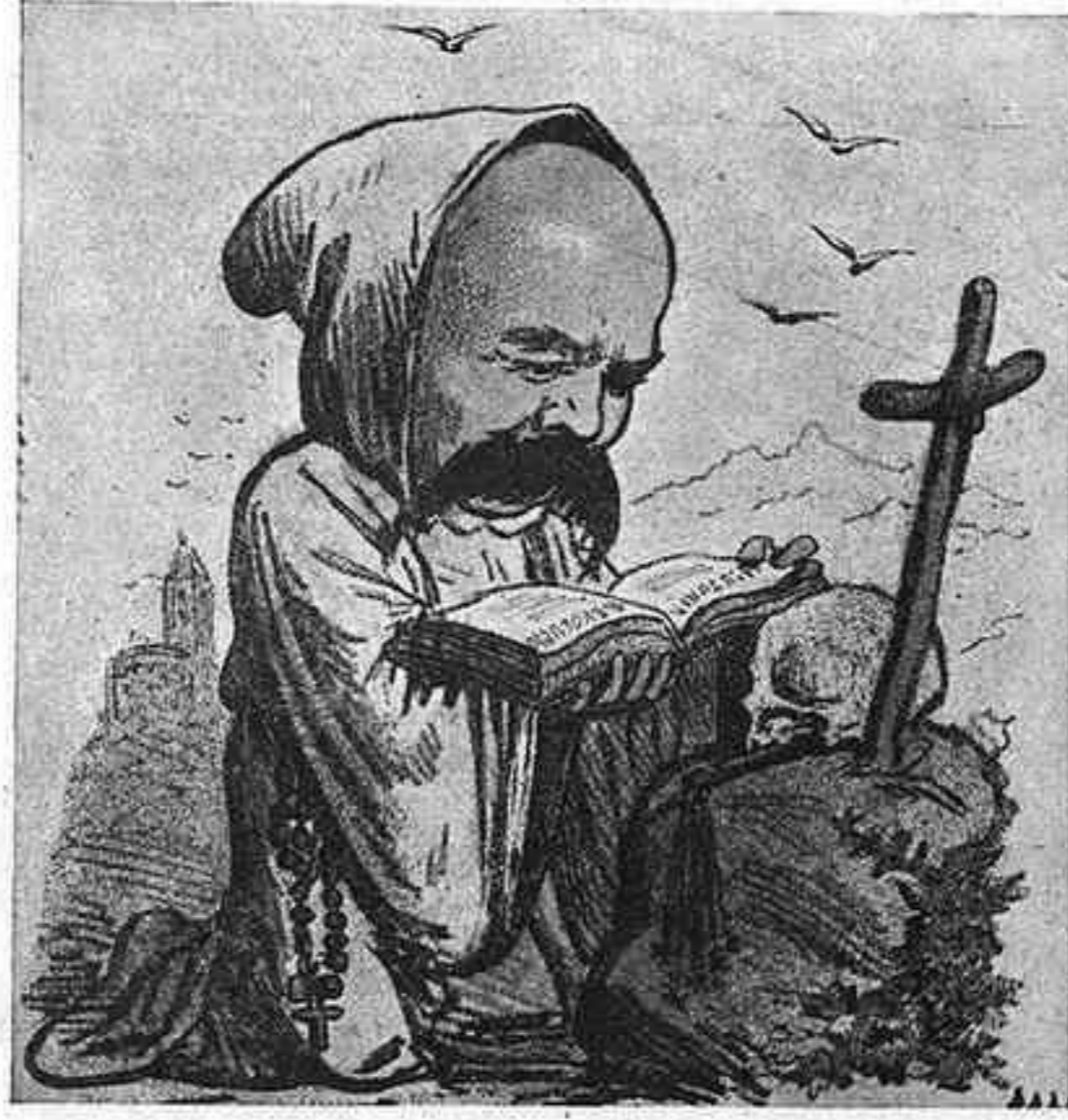
I és en aquest terreny, precisament, on es pot plantejar el problema de l'actualitat huguesa. La desgràcia de l'autor dels *Mi-*

AL MARGE D'UNA BIOGRAFIA Castelar, l'home del Sinai

L'oratoría és una de les coses que ha mantingut a Espanya un prestigi més sòlid, fins al punt que en la ment simplista de molts dels seus habitants, oratoría i política són termes sinònims. N'hi ha prou amb considerar que la immensa majoria de la gent que tira per polític ha sortit del gremi dels advocats, que són de fet l'única gent que necessita professionalment de l'oratoría. Per això també hi ha tanta de gent que

ges, tan abundants en la fauna hispànica del segle passat. I cosa més curiosa encara: Castelar, per obra i gràcia de la seva eloqüència, no sols esdevé una de les primeres figures—indiscutida en el seu temps—de la política espanyola, cosa ben explicable, sinó que esdevé un personatge europeu, amic de totes les grans notabilitats llatines del temps, i personatge inevitable en tota cosa que de prop o de lluny es relacioni amb els vaguissims i inefables conceptes de llibertat i democràcia. (Remarquem que en el segle passat aquests dos mots tenen un valor màgic. Ningú no es preocupa massa d'escatir-ne el contingut.)

El fet ens resulta extraordinàriament curiós vist a cinquanta anys de distància. Castelar és l'home de les frases (*España ha cansado a la Historia*), de l'eloqüència torrencial, barroca, apocalíptica, poètica, sentimental, fulgurant d'imatges, sonora com la música i absolutament buida de contingut. I malgrat això Castelar és l'orador per excel·lència, una de les dues o tres grans figures de l'Espanya de la Primera República i de la Restauració; té una participació important en la tornada dels Borbons i és, com ja hem dit, l'home d'Espanya més considerat a l'estranger. Per què? Perquè representa perfectament l'esperit del seu temps.

Castelar (caricatura de «La Flaca»)

creu que fatalment tot advocat ha de fer política, i per reflexió, que gairebé tots els advocats es creguin moralment obligats a dedicar-s'hi. Val a dir que ordinàriament s'afegeix a això el desig, per altra banda molt respectable, de fer-se un bon bufet a esquenes d'un partit polític.

Deixant de banda aquestes interferències de l'advocacia i la política, l'experiència històrica i els fets actuals demostren que, a Espanya, l'oratoría ha estat la gran qualitat—sovint l'única—de molts polítics importants. No cal sinó mirar-se un xic la història moderna per a capir la importància decisiva que ha tingut, per a la qualificació d'un polític, la seva eloqüència. La facilitat de paraula—les idees no interessaven massa, i les seves possibilitats pràctiques encara menys—ha estat el camí més directe cap als primers llocs del govern de l'Estat. Totes les grans figures del segle passat, amb comptadíssimes excepcions, han fet la seva reputació política a base de torrents de paraules, de frases històriques i de grandiloqüents melodies bucalment degudament administrats. L'oratoría ha servit per a crear una de les figures polítiques més pintoresques del segle passat.

Don Emilio Castelar, *Orfeo decimonónico*, com l'anomena Benjamín Jarnés, el seu darrer biògraf (*Castelar, hombre del Sinai*.—Madrid, Espasa-Calpe, 1935), és el prototipus d'aquesta mena de personat-

er quart de la centúria passada. El dia que l'estudi d'aquests temps es faci profundament, hom trobarà explicades un sens fi de coses que ara semblen incomprendibles. Una d'aquestes, el perquè de l'èxit europeu de Castelar, que els seus contemporanis consideren com quelcom d'excepcional.

El segle passat, i especialment la darrera centúria, viu en una constant idolatria de les paraules importants. L'home, la humanitat, la llibertat, Déu, la democràcia, la ciència, totes les paraules que s'escriuen amb majúscula provoquen una gran deliquescència en l'esperit de la gent del temps. Hi ha una mena de clíxex que passen de mà en mà, intangibles i d'efectes segurs. Ben poques persones es preocupen de controlar-ne el contingut i les majories s'accontenten amb fruit quan senten parlar-ne. L'orador no deu fer altra cosa que dosificar convenientment aquestes grans paraules, embolcallar-les en una frase sonora i abocar-les amb una veu oratoría. L'èxit és inevitable. Si excel·leix en la presentació del conjunt, ja és un gran polític.

I Castelar posseïeix aquestes qualitats en grau extremat. Naturalment que en uns moments en què existeix una política a base de grans paraules (els fets seguien actuant al marge de tot això; el moviment obrerista, tot i el seu embolcall verbal, té uns arrels pràctiques en la necessitat) Castelar ha d'ésser un gran polític i un gran home. De més a més, un gran escriptor, tot i que ara les seves grans obres (Castelar, a més de polític i novel·lista, fou historiador) siguin il·legibles així que s'ha evitat l'efecte irresistiblement còmic de les primeres pàgines. Una antologia castelarina supera totes les paròlies que hom pugui imaginar de l'estil emfàtic tan abundós en el seu temps, i que encara conserva algun cultivador entre els polítics castellans contemporanis. Benjamín Jarnés, en la biografia esmentada, en dona els fragments necessaris per a fer-se'n càrrec.

Al costat de l'orador, de l'escriptor i del polític, cal posar-hi l'home. La figura és enormement pintoresca. Castelar escriu una autobiografia, atribuïnt-la a un amic seu. Ens trobem en ple narcisisme. Castelar està convençut que és un geni i l'orador per excel·lència. Parla d'ell amb la mateixa eufòria i despreocupació amb què parla de la llibertat, de Polònia o de la divinitat. S'emballa continuament. No estranya gens que els seus contemporanis fossin emportats també per l'allau de les paraules. De totes maneres, hi hagué algú, i a Espanya mateix, que ja copsà irònicament la part del ridícul que hi havia en Castelar: Juan Valera. Declaro com sinceradament—diu—que en Espanya no crec que haya en el dia más que un hombre... que acierte a decir algo que supere a Victor Hugo y a Emerson, en epinios agigantados y en hipérbolos sonoras. Claro está que este hombre es don Emilio Castelar.

RAMON ESQUERRA

serables és precisament aquí. Quan el lector tendríssim comença a no ésser-ho tant i descobreix Baudelaire i Beyle, Hugo inicia una desfilada cap als prestatges no diré eterna però sí de durada. Als divuit anys començava a cridar sense vergonya que Victor Hugo és una launa. I és ben inútil que en un recó escondit de la vostra sensibilitat conserveu el record d'algun fragment de prosa o vers que adés us impressioni. Condemneu, per reacció, in totum.

No ens equivoquem de massa si diem que a França les coses han anat així també. Aquests anys darrers les paraules que més rimaven amb Hugo eren *raseur* i *barbe*. No hi feia res que la gent—d'acord que hi havia porteres, però no tot eren porteres—continues llegint-lo. El nom caducava i qui l'elogiava era qualificat de vulgar. Tanta glòria carregada sobre l'home havia acabat per embamar i la reacció normal era violenta. Aquesta tendència venia de lluny. Anatole France ja hi havia fet broma i Sainte-Beuve ja hi havia exercit la seva ironia de carnet privat.

L'enquesta que comentem sembla haver canviat els termes de la qüestió. Certes obres com *Torquemada* en surten definitivament condemnades i hom gairebé s'estranya de no ésser l'única que ha pogut aguantar-les fins a la fi, tan poca-soltes són, de veres. Surten en l'enquesta benemerites d'aquelles que troben en qualsevol autor de producció abundant, J. Deltiel ens diu, per exemple, que en l'obra de Victor Hugo el dolent abunda com en la creació. I cita aquest vers que—almenys ailladament—cal confessar que és tota una troballa:

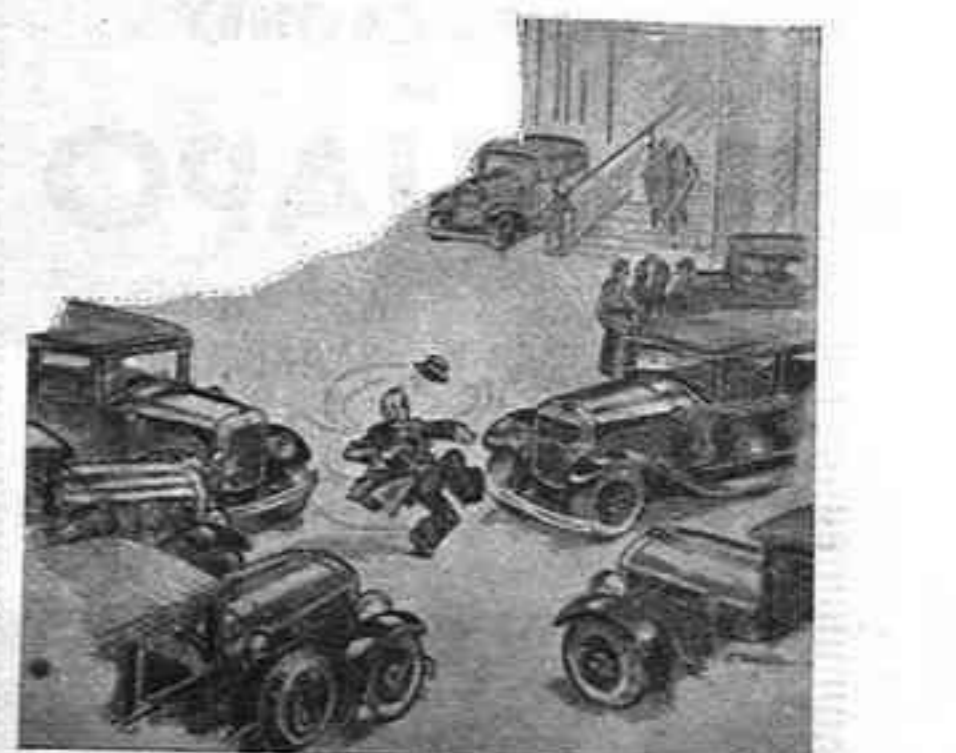
L'air est pur, le ciel admirable.

I gràcies encara que no recordem aquella cita que encapçalava un capítol de no sé quina novel·la de Hugo. Diu:

Buenas noches.

CALDERÓN DE LA BARCA

No costa gaire de trobar perles com aquesta. Es el costat fluix, irredimible, del Patriarca. La conclusió de l'enquesta és però evidentment favorable. Confirmat tot allò de genial, extraordinari, gegantí. Victor Hugo restaurat. Diríem que massa prest. Corre perill de tornar a caure.

El gest instintiu del peató en l'exposició d'autos.

(Life, Nova York)

Telèf. de MIRADOR: 23118

Importants rebai-
ses per ampliació
SECCIO A MIDA
JAUME I, 41
Telèfon 41655

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions Gustau Gili i «La Cometa»

Xavier Nogués

A part d'altres avantatges que més tard enunciaré, té de bo l'exposició que disabte passat inaugura a La Pinacoteca En Xavier Nogués, una gran qualitat: que no fa caure d'esquena, que es pacia amb una delícia espiritual formidable i que no substancia la seva agraositat amb les suggestions idònies de les grans coses. Nogués és penetrant des dels seus ninots, que en aparença no són més que ninots, però que tenen darrera seu un tal contingut d'humor i psicologia, que esdevenen peces cabdals en el gènere. Si la limitada vida artística del dibuix li permet d'aconseguir un resultat d'aquesta mena, és naturalíssim que amb la paleta a la mà les seves operacions multipliquin enormement la intenció i la resultant.

sap molt ben sabuda la lliçó que parla de les possibilitats amb què comptem en aquests instants, i és d'aquesta coneixença d'on prové la intensitat de la seva producció.

Amb aquests mots volem significar que el pintor no treballa amb el descans de la inèrcia dels tòpics moderns, ni únicament amb un feix de disposicions innates. Prim és sobretot un home preocupat que beslluma les contrarietats i els punts neuràlgics de la pintura. Com a conseqüència immediata en surt l'interès gens vulgar del seu art.

Les teles que exposa són documents acreditats del que esmentem parlant de la no participació d'elements ingènits. Amb l'esforç perseverant, Prim tant demostra el pas de la dificultat com la marca de la naturalitat tan puixant en ell. La primera qualitat es fa palpable amb la concepció

Gustau Gili i La Cometa, o també: l'home i l'obra, podria haver escrit, sinó que aquest altre títol és massa limitatiu, perquè Gustau Gili és home de moltes més obres que l'anomenada. Ara que aquesta de La Cometa és, sense cap mena de dubte, la que ha emprès més de gust, amb més passió, amb un aire d'apostolat pel que té de risc heroic—de follia, no deuen vacillar a dir molts editors companys seus—voler crear i mantenir una col·lecció d'obres de gran luxe en un idioma parlat per no sé quants milions d'éssers, dels quals però només alguns milers llegeixen, ben pocs estimen els llibres, i moltíssims menys encara són capaços de gustar la bibliofília, de saber apreciar totes les subtils d'un llibre ben fet i d'experimentar aquell goig gairebé físic que una bella edició procura als iniciats.

Els lectors més informats prou deuen conèixer el nom de Gustau Gili com a signatura editorial d'un vastíssim catàleg d'obres de tècnica, d'història, d'art, de literatura. Alguns fins deuen saber també que Gustau Gili edita fa més de vint anys les obres completes de Maragall i no en fa tants les de Narcís Oller, i llibres d'Alcover, de Carner, en impressions pulcres, model del llibre consciencios normal, a remarcar en un temps en què la perfecció dels mitjans tècnics i la rapidesa i facilitat dels procediments de reproducció no semblen sinó haver fomentat, en tants i tants impressors i editors, la barroeria més desenfrenada.

Potser alguns altres lectors saben que, a més a més d'editor, Gustau Gili és un gran col·leccionista de llibres, un bibliòfil que posa en la seva afició aquella passió intel·ligent sense la qual tota activitat humana no passa del mer dilettantisme. D'aquest aspecte de Gustau Gili, gran senyor dels llibres, ja vaig tenir ocasió de parlar-ne des de les pàgines del D'Act i D'Allà.

El bibliòfil de gran estil, que en principi ha d'anar a la percaça dels bells llibres, exulta quan a la bellesa de l'exemplar s'afegeix la rarsa (la bellesa i la rarsa no són nocions que hagin d'anar necessàriament unides), i si pot entrar en possessió d'un bell exemplar, o convertir-lo en tal, dona per ben esmerçats els sacrificis i esforços que li ha costat obtenir-lo.

Quan un exemplar no és únic originalment, el bibliòfil té cura de convertir-lo. Com? Senzillament *truant-lo*, com es diu en l'argot bibliofílic—farcint-lo, es podria dir—amb autògrafs de l'autor, originals de l'il·lustrador, etc. El principi d'aquesta operació l'ha justificat i definit el gran bibliòfil que fou Louis Barthou en aquestes frases d'Impressions et Esquisses:

«L'exemplar rar, si és adquirit en l'estat en què ha sortit de les premses, no té personalitat pròpia. Com es modifica la seva fessomia si porta una dedicatòria, si hi ha afegida una carta de l'autor, o si unes pàgines autògrafs del manuscrit en realcen el valor i l'esclat! Només concebo les cartes afegides a una obra si tenen, directa o indirecta, una relació amb el llibre, si permeten de copsar l'estat d'esperit de l'escriptor, les seves intencions, els seus temors, les seves esperances, o si, emanant d'un altre que ell, tenen el valor d'una apreciació, d'una crítica o d'un homenatge.»

Gustau Gili pertany a aquesta mena, la de més jerarquia, de bibliòfils que corren darrera l'exemplar únic i s'enginyen a adquirir-lo o a crear-lo. Però això, tot i ésser meritori en si, no m'hauria fet escriure les frases amb què comença aquest article, l'objecte del qual és cridar l'atenció sobre la més elevada empresa d'art que en el ram del llibre s'hagi intentat a casa nostra.

Aquesta empresa és la col·lecció posada sota el graciós títol de La Cometa i la marca de la qual va al començament d'aquestes ratlles.

Perquè Gustau Gili ha volgut sortir de l'alta bibliofília passiva, diguem-ho així, per a entrar en l'alta bibliofília activa, llançant al vol aquesta Cometa que ja no és a hores d'ara una bella esperança, sinó una magnífica realització.

Per a aquesta obra de conrear en un terreny poc preparat la planta delicadíssima de civilització refinada que és la bibliofília, no ha calgut solament una voluntat entusiasta i un gran amor al llibre, sinó alguna cosa més rara i més difícil de trobar: un gust segur i un perfecte domini de l'ofici.

No és pas aquesta de La Cometa l'única provatura bibliofílica realitzada a casa nostra. Del mateix Gustau Gili i d'altres bene-

mèrit bibliofíls és possible de citar exemples i establir una llista de bells llibres realitzats a casa nostra. Però és aquesta la primera empresa d'implantar la bibliofília de gran luxe d'una manera seriada, perquè fins ara tots els assaigs tenien un caràcter esporàdic.

Només aquell que sàpiga les innombrables minúcies de què depèn la bellesa d'una obra tipogràfica és capaç d'apreciar tot el que requereix de sollicitud i d'ofici l'elaboració d'un llibre de bibliòfil.

Cal, per començar, no ungir amb una presentació luxosa un text mediocre, sinó reservar aquesta a obres de vàlua; després ve la tria del format, del caràcter de lletra, de la compaginació, del paper, de les il·lustracions. I l'execució de cada una de les fases d'un bell llibre és una feina delicada, exposada a infinitat de petites dificultats a

CINISME
—Bon senyor, tinc tres criatures i una altra a punt de néixer...
—L'enhorabona!
(Der Simpl, Praga)

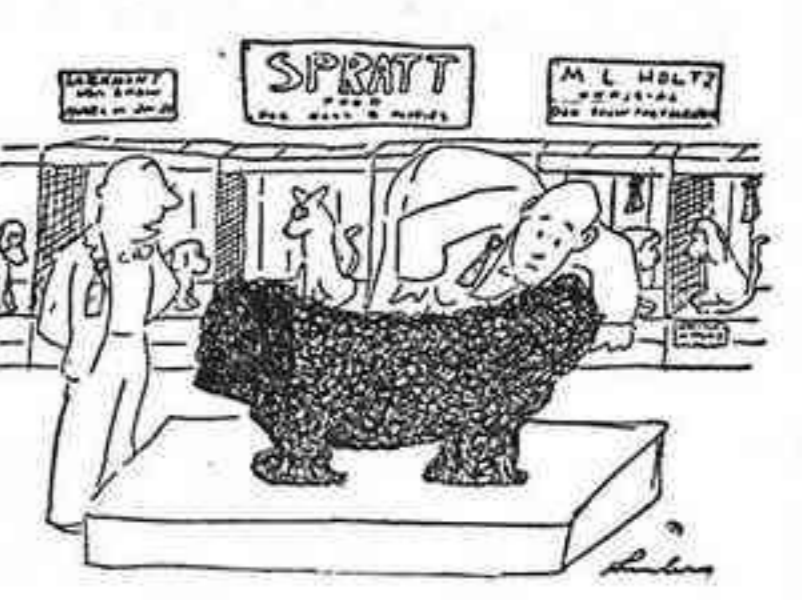
TROPICS
El coronel X. posa solemnement la primera bomba de la pròxima revolució.
(Ric et Rac, París)

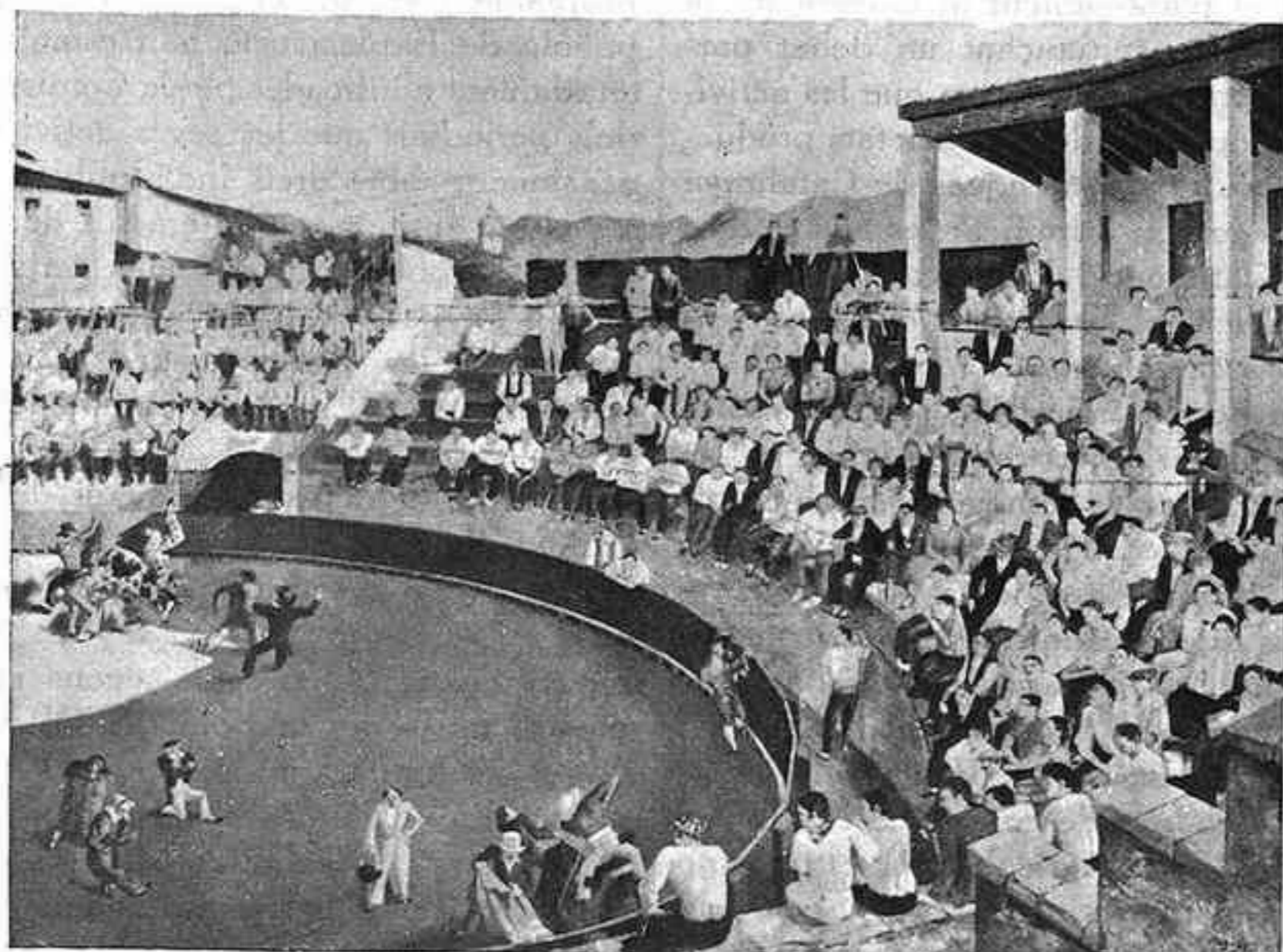
—Us la canviaria amb una aritmètica nova de trinca...
(Le Rire, París)

VOT FEMENI
—Cal tenir quaranta anys per a ésser elegit senador. Cap de nosaltres, senyores, té una edat tan avançada!
(La Dépêche, Toulouse)

EXPOSICIO CANINA
El membre del jurat, al seu col·lega.—El cap és a l'altra banda, senyor Pemberton...
(The New Yorker)

X. Nogués — Plaça de toros a Olot

El sector sobre el qual Nogués fixa la seva atenció per a ésser transcrita a la tela, és generalment de l'ordre dels dibuixos esmentats. L'anècdota origina la creació de l'obra i és a l'entorn d'ella que es basteix l'emoció i s'assoleix una finalitat que basant-se en l'àgil comentari d'un sentit popular, passa molt a la vora de la gran pintura i es para en un moment ideal en el qual participen el decorativisme, l'humor, el bon gust, la poesia i la sensibilitat a la corda més alta. Totes aquestes arrels de l'art formen amb Nogués inseparablement. Segons el quadre que duu a la llum del mercat, alguna d'aquelles pren avantatge a les restants, però mai no li manca l'auxili de les companyes.

general de l'obra. La segona es veu reflectida en aquesta seva desbordant virtut pel color.

Sap alguna cosa de la indiferència que reporta la pintura a l'abast de tots i s'esmena a corregir la trajectòria que un dia es devia fixar a l'alba de la seva afició.

Josep M. Prim — Els guants vermells

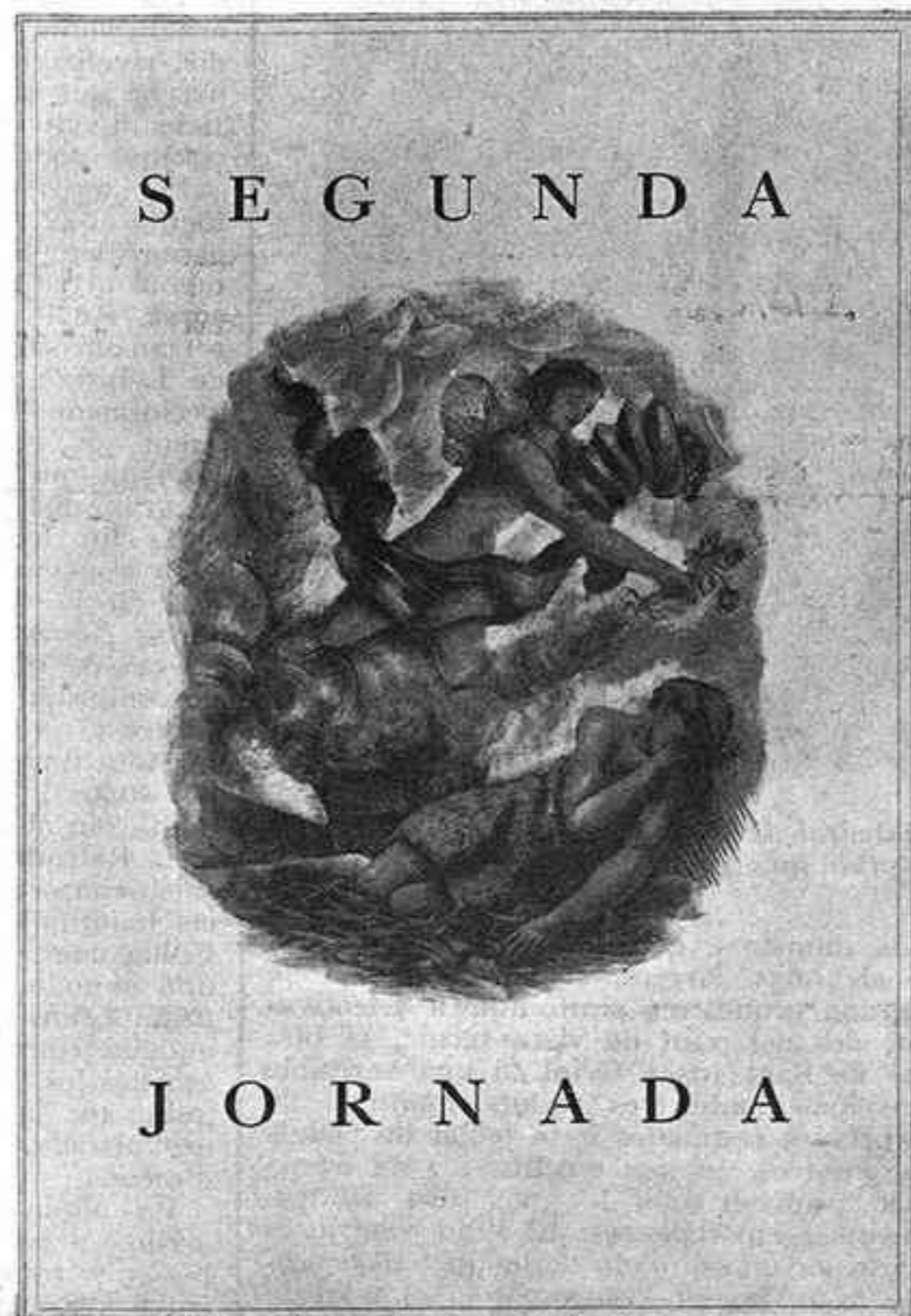
Si és que les coses s'encarressin cap al retorn als procediments que prevalien tres segles enrera, ens trobaríem Prim fent quadros d'història amb la fèrria bona fe amb què avui executa figures isolades o paisatges i bodegons.

Cada dia haurem de concedir major importància als que duen dintre seu aquest germen que ja algú assenyala amb les trompetes renaixentistes. Aquesta és una qüestió que ens inclina a considerar, de la seva exposició, amb més profusió d'impressions, les teles que ensenyen l'orella del compositor que no pas les que es sotmeten a la relativa disciplina dels temes rebregats. Mentre aquests darrers obtenen únicament els al·licients—molt grans, això sí—dels aliatges de la seva paleta, els altres són, demés, conglomerats d'esperança i reals que vénen a fortificar-nos enmig del dolçe farniente del quadret de l'amateur furtiu.

Per exemple, Terrassa de café és un dels esforços més notables que s'han fet d'uns anys ençà i que ha de reportar-li beneficis de tota mena. El verí que Camille Maclair llança contra l'impressionisme basant-se en la despersonalització del model i situant axiomàticament el moviment com a fals en teoria i resultat, s'esclafa terriblement contra el sentit ampullós i objectiu d'aquesta obra, ja que en valors sumats i àdhuc fragmentàriament, posa en relleu la magnificència teòrica i pràctica del fill gloriós de Claude Monet, al mateix temps que s'entrevéu que els precés messiànics tindran una magnífica taula de salvament en Prim.

Unes altres pintures a remarcar: Noia al piano, Els guants vermells, L'arbreda. Amb aquestes n'hi hauria ben bé prou per aplicar a Prim la deducció d'allò que se'n diu el poder anar sol. Si amb un gran sentit de l'exigència convinguéssim que la resta són una sèrie d'epigrames pictòrics, no perjudicariem en res la seva classe. Amb l'anteriorment expressat queda ben entès que Prim ja dona després d'haver promès. I torna a prometre novament des d'una Terrassa de café que és una enorme plataforma dialèctica.

ENRIC F. GUAL

Boix de Ricart de «La Vida es Sueño»

vèncer, de petits problemes que potser fan somriure el desconexedor, però de la bona solució dels quals depèn que un llibre bell sigui una obra d'art, amb els mateixos drets a aquesta consideració que qualsevol obra de les arts plàstiques.

En la realització de llibres de luxe moderns, França va avui a la davantera, gràcies a una plèiade d'editors, il·lustradors, impressors i relligadors especialitzats. L'ur producte són aquestes arquitectures perfectes, aquests llibres que no s'improvisen, perquè no sols necessiten una preparació acurada i una execució impecable, sinó també trobar una sèrie d'elements fills d'una llarga tradició, de segles de civilització.

I vetaquí que Gustau Gili, sabent que no pot comptar sinó amb pocs col·laboradors, amb una escassa tradició i amb un públic rarificat, s'emprèn les edicions de La Cometa, de les quals han aparegut fins ara quatre volums: *Semana Santa*, de Gabriel Miró, amb boixos de J.-G. Daragnès; *El Alcalde de Zalamea*, de Calderón, amb litografies de J. de Togores; *La Vida es Sueño*, de Calderón, amb boixos d'E.-C. Ricart; *El Sombrero de Tres Picos*, de P. A. de Alarcón, amb aiguaforts de X. Nogués; quatre obres d'art de les quals caldrà parlar en un segon article.

Just CABOT

FAIANÇ CATALA

Objectes selectes per a presents de Pasqua

Presentació exquisida

Grans novetats en vaixelles i cristalleria

Corts, núm. 615 BARCELONA

Importants rebaiques per ampliació SECCIO A MIDA

FITO

JAUME I, 11
Telèfon 41655

LLORENS

RAMBLA DE LES FLORS-30

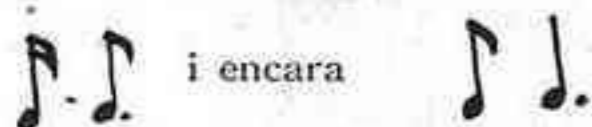
La vida musical a Barcelona

TRIO BOCQUET

Un nou conjunt de tres músics excel·lents, Eduard Bocquet, Josep Julibert i Josep Trotta, s'ha presentat amb un extens programa de trios de corda, en el darrer concert de l'Associació d'Estudiants de la Música a la Sala Mozart. Aquests joves artistes, ben coneguts a Barcelona per llurs múltiples activitats, reuneixen qualitats extraordinàries i poden aspirar a la més alta qualificació artística en aquest gènere que cultiven. Per l'hivern que ve, preparen un repertori formidable d'obres modernes i clàssiques, cosa que ens donarà lloc a seguir el desenvolupament artístic d'aquest novell agrupament en les seves diverses etapes i els seus progressos constants. Per aquesta vegada ens limitarem a assenyalar, al costat d'una interpretació meravellosament equilibrada de trios de Haydn i de Max Reger, la d'una serenata força convencional de Dohnányi i d'una encisadora obra de joventut de Jaume Pahissa.

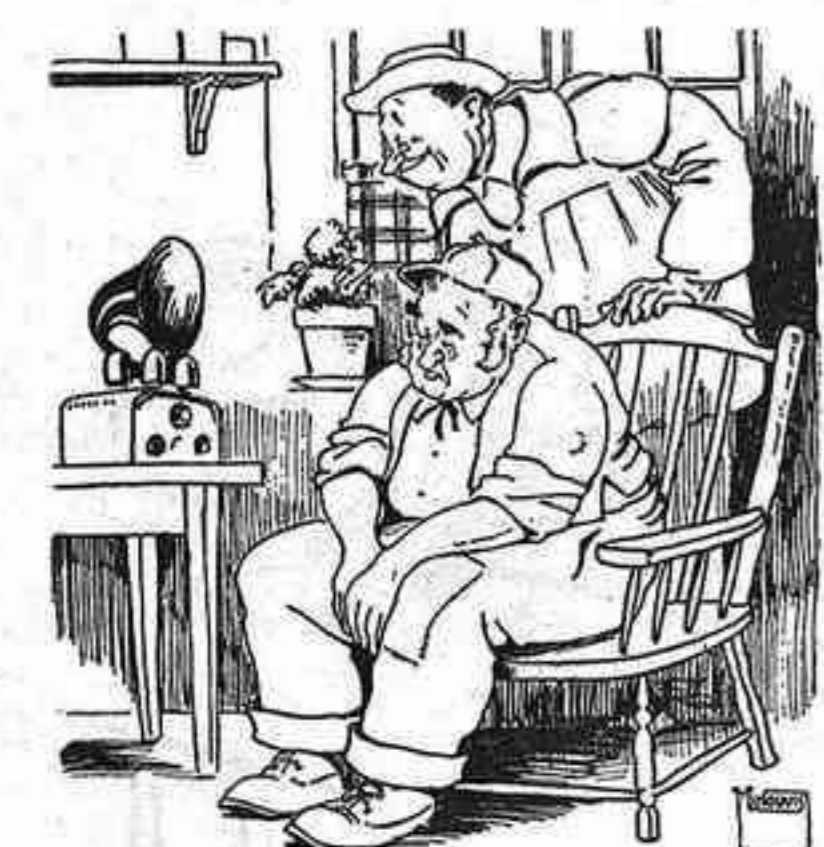
«PSALMUS HUNGARICUS»

Aquesta meravellosa llegenda bíblica, posada en música pel gran compositor Zoltán Kodály a base d'una versificació popular hongaresa del segle XVI, ha estat víctima, en el darrer concert de l'Orquestra Casals, d'un doble malentès. La part solista de l'obra fou confiada a un cantant que no sabé adonar-se del caràcter essencial d'aquesta famosa composició, en la qual un dels principals encisos consisteix en el canvi incessant del to major al menor de la modalitat. La interpretació oscil·lant i plena de vibracions falses no deixava comprendre els rics matisos melòdics i tonals de la línia melòdica i hom es preguntava, en va, quin interval — fos la tercera major o menor — havia estat intencionat pel compositor. El segon malentès, potser encara més greu, consistia en una falsificació incessant dels ritmes originals de la partitura. Sabem definitivament per les investigacions folkloriques de Bartók i del propi Kodály que un dels trets més característics de la cançó popular hongaresa consisteix en les modificacions i transformacions del ritme fonamental:

ritme amb el qual comencen una gran quantitat de cançons hongareses i que mai no es troba, per exemple, en les melodies catalanes.

La versió catalana del poema no ha estat feta, evidentment, sobre el text original de l'obra, i encara a base d'una traducció alemanya defectuosa, a través de la qual tot el vigor rítmic de la música original havia estat transformat i corromput. Esperem, doncs que en una nova audició d'aquesta obra capital de la jove generació hongaresa, la integritat de la versió original sigui res-

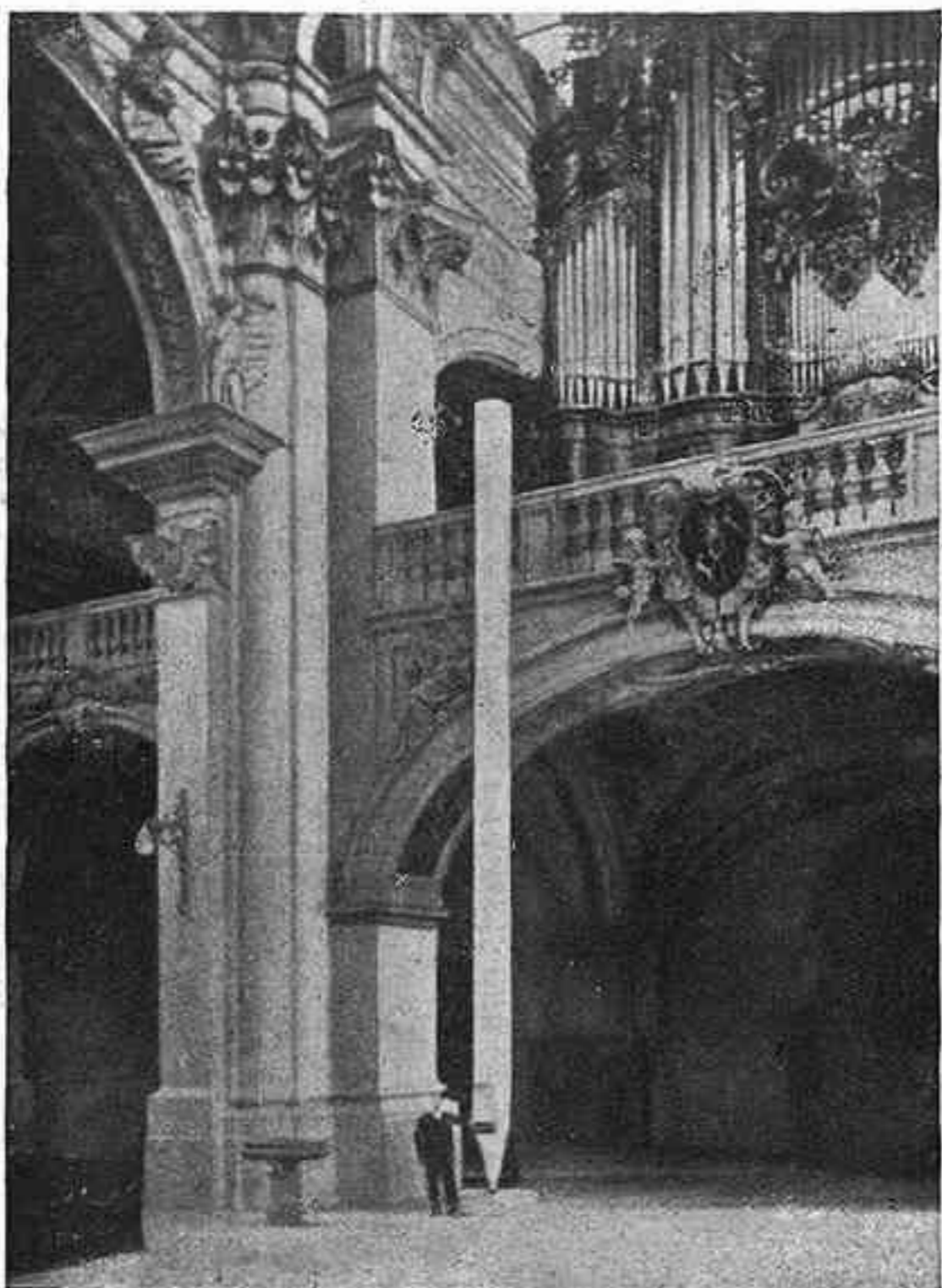

—I què t'ha costat el teu aparell de ràdio?
—Caríssim... la tranquil·litat!
(L'«Illustré», Lausanna)

tituida. En aquest cas, la impetuositat entusiasta en la interpretació de l'Orfeó Gracienc podrà fer-se valer molt més encara.

EL NOU ORGUE DE SANT JOSEP ORIOL

En aquest conegut temple parroquial ha estat instal·lat un nou orgue monumental. Aquells que hagin sentit només una vegada un orgue de l'època del florejament d'aquest instrument magistral, dels temps dels Buxtehude, dels Cabezon, dels Bach, amb els seus fins jocs de registres, la seva sonoritat cristal·lina, la seva expressivitat íntima, no sentiran cap predilecció per aquests grans

Orgue de la catedral de Passau, amb el seu tub més gran

orgues monstres, que hom ha construït durant els anys darrers, segons el model de les grans orquestres simfòniques. Efectivament, des del punt de vista tècnic, el nou orgue de Sant Josep Oriol és una veritable meravella. Conté tres teclats manuals de cinc octaves completes i un teclat de pedals de 32 contres, 40 jocs efectius i 2 de transmissió, amb un total de 3.002 tubs, 18 acoblaments i 210 registres. El fluid elèctric és produït per un dínamo de baixa tensió acoablada a un potent electromotor, el qual fa funcionar al mateix temps el ventilador que produeix l'aire necessari.

Tot aquest potent aparell és imponent i causarà l'efecte volgut sobre els fidels de l'església. Però nosaltres ens preguntem si un augment tècnic significa necessàriament, sempre, un enriquiment artístic. En aquest cas segurament que no. Quant s'asseu davant del teclat un artista molt equilibrat i d'una musicalitat tan marcada com el Rvd. Joan Artigas, tot va bé. Sobretot la bonica Sonata de Mendelssohn feia un bon efecte per la puresa de les harmonies i el clàssicisme de la forma. Però quan Joan Suñé Síntes, músic molt seriós i d'una excel·lent reputació, comença a tocar una fuga de Bach, amb una velocitat de dits prodigiosa i sense el necessari control cerebral, totes les línies polifòniques es confonen, les resonàncies dels passatges són tan fortes que es sobreposen i es barregen mútuament en una terrible confusió sorollosa. La interpretació de Bach en aquest nou orgue elèctric es troba tan lluny del veritable caràcter de la música, com s'hi troben, per exemple, els arranjaments bàrbars de certes obres del Kantor de Leipzig per Stokovsky o Arnold Schönberg per a gran orquestra d'una execució sobre un instrument autèntic de l'època com, per exemple, sobre un clavicordi del constructor neerlandès Ruckers. (La nova col·lecció històrica de discos 2.000 años de Música presentarà una mostra preciosa de l'autenticitat d'aquest estil: una sarabanda i gavota executades sobre aquest instrument.)

El problema de la interpretació adequada de Bach no es pot pas resoldre únicament amb procediments tècnics. En un pròxim article tornarem a examinar aquesta qüestió des d'un altre punt de vista.

OTTO MAYER

L'actualitat radiofònica

Des de fa un temps hom observa entre les dues emissores de la nostra ciutat un afany de superar-se. L'una darrera l'altra ofereixen davant el respectu portat pel nostre món artístic i intel·lectual, i fins les prediques quaresmals s'escampen per la ràdio. El resultat de tot plegat ha estat un revicollament de la ràdio, cosa estimable que fa pensar que potser per al seu desenvolupament aquesta competició ha arribat a ésser profitosa. Per bé que algun esperit simplista ho pensi així, cal veure que si algun avantatge podria portar la dualitat d'emissió, la dèria de voler seguir el fet del dia sigui com sigui porta a exageracions ben evidents. Amb les retransmissions de les conferències del P. Laburu hom va poder comprovar fins on arribava aquest desig de servir als radioients la nota actual, car després de donar una emissora durant setmanes senceres aquelles prediques i voler servir l'altra també als seus oients el mateix orador, ens trobàrem dies enera amb un concert de la Banda Municipal que no trobà el micròfon amatent, i així una entitat com aquesta, que tantes facilitats ha donat a les nostres emissores per a retransmetre els seus concerts, no pogué ésser escoltada pels seus nombrosos auditors radiofònics.

Tot plegat, però, no és més que el resultat d'una estúpida rivalitat, i menys mal que ara la lluita es fa amb bones armes, és a dir, rivalitzant per a donar bons programes, per bé que a la fi ens trobem amb la repetició d'activitats que dintre d'un pla de conjunt podrien ésser ben distribuïdes.

Per totes dues emissores ha estat commemorat el 250è aniversari de J. S. Bach i assenyalant la circumstància que alguns elements artístics han actuat a les dues emissores. Ràdio Barcelona pogué presentar una retransmissió esplèndidament realitzada des de Leipzig; l'audició va ésser perfecta, especialment la del concert d'orgue. Únicament els repetidors telefònics molestaven amb alguna insistència, però cal considerar la gran distància del lloc originari.

Es un fet simptomàtic el que s'esdevé amb els concerts simfònics a la nostra ciutat, en la qual, si no és a base de plats forts, *Novena Simfonia* o actuació d'algun solista de renom, es veuen en el buit més desconsolador, i al mateix temps, gran contrast, per ràdio ha estat possible escoltar tota una rauxa de música simfònica que no suposa, per aquella circumstància que anotàvem abans, que tingui un ambient propici. Retransmissió de l'Orquestra Pau Casals, concerts dirigits pel Mestre Kleiber i els habituals de les Orquestres Simfònica i Filharmònica des de Madrid, prodigats amb una abundància a la qual no estàvem acostumats, ens fan pensar que de no haver-hi aquella competició, potser no fóra possible escoltar-los. Però si és així, benvinguts siguin, tot lamentant que aquesta empremta, organitzada, no pogués donar més bon rendiment.

Fa algun temps, prop d'un any, sense arribar a una fusió que no és necessària ni per als radioients ni per a les mateixes emissores, va haver-hi un principi de conveni entre elles. Les circumstàncies polítiques segurament, en no haver-hi el suport de la Generalitat, fan fet que no s'hagi continuat per aquest camí, però en l'estat actual de la legislació espanyola i en la situació de caducitat de concessions de les dues estacions de la nostra ciutat, potser els valdria més establir una col·laboració que no anar-se'n per aquests camins tan perdors...

J. G.

Notes de ràdio

Avui «Carmen»

A dos quarts de vuit del vespre d'avui, al cèlebre teatre Scala de Milà té lloc la representació de l'òpera *Carmen*, de Bizet. En el repartiment figuren Granna Pederzini (Carmen), Francesco Merli (Don José), Mafalda Favero, Ettore Nava, etc.

Aquesta representació, que segons el *Corriere della Sera* és del més reeixit que ofereix el famós teatre d'òpera, serà retransmesa per la xarxa d'emissores italianes i per la d'emissores catalanes.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

CREIENT QUE SERA D'EXTRAORDINARI INTERÈS QUE EL PÚBLIC CONEGUI EL DOCUMENT QUE L'ACADEMIA D'HIGIENE DE CATALUNYA I ALTRES ENTITATS HAN ADREÇAT ALS DIPUTATS CATALANS CAPS DE MINORIA AL PARLAMENT ESPANYOL, SOBRE LA QÜESTIÓ DE L'AUGMENT DE SALINITAT DE LES AIGÜES DEL RIU LLOBREGAT, L'INSERIM A CONTINUACIÓ:

Als Senyors Diputats Catalans Caps de Minoria al Parlament Espanyol

Les entitats firmants, representants de múltiples aspectes de riquesa catalana, industrials, agricultors, serveis públics, subministrament d'aigües, corporacions doctes, representacions de propietaris, entenen que és inajornable adreçar-se a llur representació al Parlament d'Espanya per a sol·licitar d'ell el plantejament al Govern de la República, mitjançant un debat parlamentari, del problema que les activitats industrials de les Societats productores de sals potàssiques de Catalunya plantegen en salinificar les aigües dels rius Cardoner i Llobregat, amb greu perjudici dels interessos que representen els signants.

En l'ordre industrial, són innombrables els perjudicis causats ja, i si el fet denunciat no es remeia urgentment, els estralls ocasionats seran irreparables. Les aigües dels esmentats rius, avui excessivament salinificades, dificulten i perjudiquen els aprestos, els tints, els rentatges, els blanqueigs, etc., etc., i sobretot, són causa alarmant d'averaries a les tuberies de conducció i turbinas.

En l'ordre agrícola, els estralls no són pas menys importants, ja que avui són moltes les extensions de terres completament improductives, i totes les regables amb les aigües del Cardoner i Llobregat solament permeten determinats cultius que tolerin un grau elevat de salinitat, no essent llunyà el dia que forçosament, per l'augment de la salinitat de les dites aigües, quedin completament ermes terres de regadiu que poden i deuen constituir grans fonts de riquesa agrícola.

A la propietat urbana se li està plantejant un problema tan greu que no tindrà possible solució. Pròxim està el dia que els llogaters hauran d'abandonar les vivendes per manca d'un element tan indispensable com és l'aigua, ja que no serà possible valer-se d'una aigua tan salinificada per a usos domèstics.

Finalment, es plantejarà ràpidament un problema d'incalculables conseqüències que afectarà una població que com Barcelona ultrapassarà el milió d'habitants.

Serà aquesta ciutat la que pràcticament es quedarà sense aigües.

En efecte, segons resulta d'estudis fets per les Comissions Oficials que han estudiat aquest problema, i del dictamen que acaba d'emetre el Director del Laboratori Municipal de Barcelona, la salinitat de les aigües subàlvees del riu Llobregat, captades a Cornellà, que constitueixen la major part del subministrament de Barcelona, ve augmentant des del començament de l'exploració de les sals potàssiques i s'ha accentuat darrerament, coincidint amb la incrementació d'aquella producció i l'entrada en joc de noves explotacions.

El fet es produeix sia per l'aportació al riu de les aigües procedents del tractament de minerals, sia per l'amuntegament, vora dels rius, dels productes procedents de l'obertura dels pous que les avingudes torrencials o les pluges precipiten als rius. Per aquestes causes, la salinitat expressada en mil·ligrams de clor ha arribat a ésser a Paldejà, en

les darreres setmanes, superior a 300, límit considerat intolerable, no sols per la Comissió Espanyola, sinó per altres reglamentacions estrangeres. (Alemanya, p. e.)

Les Empreses potàssiques, en gran majoria empreses estrangeres, franceses i belgues, i únicament una d'elles pròpiament espanyola, la «Unión Española de Explosivos», han estat reiteradament notificades per la Comissió, dels perjudicis que les seves activitats ocasionen, sobre drets indiscutibles de les altres entitats, els interessos de les quals es troben cada dia més perjudicats, i tot possiblement per extralimitacions en les Concessions de l'Estat per part de les Empreses explotadores de les sals potàssiques.

El Parlament Català, davant de la realitat d'aquest problema, va dictar la Llei de l'11 d'agost de 1933, que imposa limitacions a la salinitat de les aigües del riu Llobregat, segons normes dictades per la Comissió Oficial, la qual es limita a imposar multes, per la qual raó és totalment infructuosa.

Entretant, la salinitat dels rius va creixent i s'acosta l'hora de greus perjudicis irreparables, i sobretot d'un conflicte sense precedents, tal com el de deixar sense subministrament d'aigua, o amb un subministrament deficient, una població de 1.250.000 habitants, sense altra explicació que la inhibició de totes les autoritats que deuen vetllar pel compliment de la Llei i pels legítims interessos generals del contribuent.

Es per aquestes raons que convindria adoptar algunes mesures urgents, tals com imposar el compliment de la Llei del Parlament de Catalunya de l'11 d'agost de 1933 i la construcció d'un canal collector, preconitzat per la Comissió, i del pantà de Cabrianes, a fi d'evitar les aportacions d'aigües salines als rius, entre altres.

L'execució de les obres esmentades, per qui correspongui, és urgent, i el canal collector, per desenrotllar-se en una longitud d'uns 119 quilòmetres, pot ésser de ràpida execució i ocuparia milers d'obrers, contribuint així a aminorar la crisi de treball que tant preocupa el Govern, eliminant un problema que pot esdevenir conflicte de solució impossible.

Els firmants esperen que la importància i la transcendència del problema exposat mereixeran l'atenció dels representants a Corts de Catalunya.

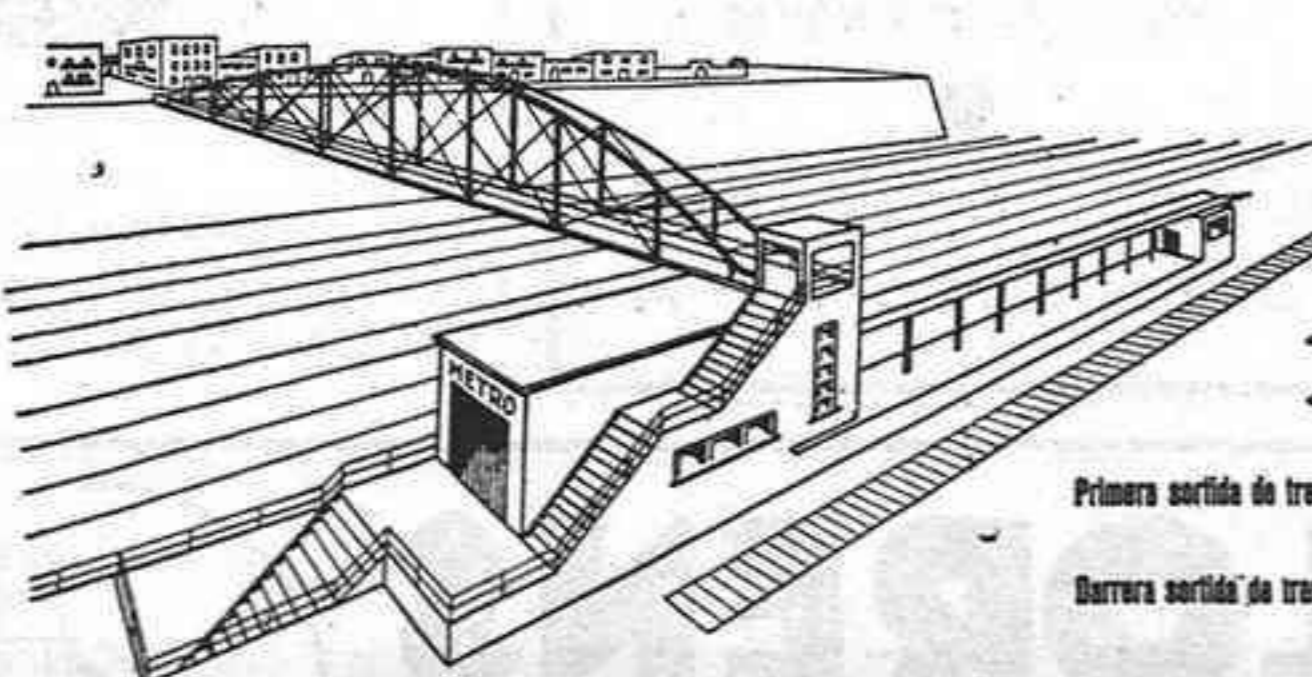
Barcelona, 26 de març de 1935.

- Acadèmia d'Higiene de Catalunya.
- Institut Agrícola Català de Sant Isidre.
- Acadèmia de Medicina de Barcelona.
- Unió Catalana d'Estudis Polítics i Econòmico-socials.
- Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya.
- Federació Regional de Piscicultura i de Pescadors Esportius.
- Sindicato de Banqueros de Barcelona.
- Sociedad General de Aguas de Barcelona.
- Empresa Concessionaria de Aguas Subterràneas del Río Llobregat.
- Etc., etc.

F. C. METROPOLITA DE BARCELONA, S. A.

(TRANSVERSAL)

Havent-se inaugurat el pont d'enllaç de les barrisades COLLBLANC, TORRASSA i SANTA EULALIA-COTXERES, els veïns d'elles poden, en pocs minuts, traslladar-se al centre de BARCELONA i a la barriada de SANT MARTÍ

SANS
PÇA ESPANYA
C. CIUTATS
PÇA UNIVERSITAT
PÇA CATALUNYA
RÒNDA S' PERE
ARC TRIOMF
MARINA

Tarifa única:
15 cèntims

Primera sortida de trens	De Bordeta-Cotxeres	5' 22"
	De Marina	5' 36"
Darrera sortida de trens	De Bordeta-Cotxeres	22' 13"
	De Marina	22' 30"

Utilitzeu el Metropolita Transversal i obtindreu

ECONOMIA, RAPIDESA I COMODITAT

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 i BARCELONA